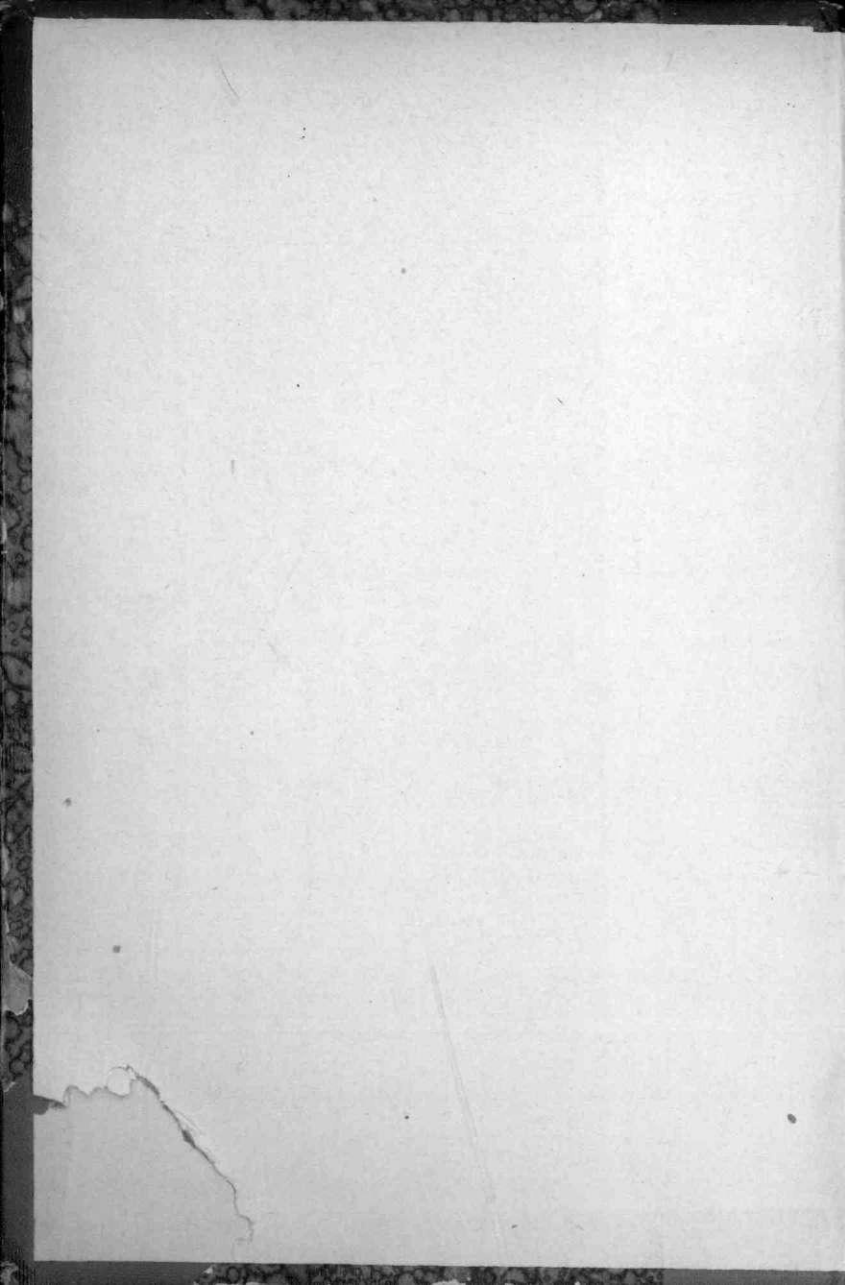

46797

OGLASNIK.

Z ozirom na tó, da se ima naše književno podjetje boriti z gmotnimi težavami, svetovali so nam naši prijatelji, da bi porabili po dve ali tri strani platnice za oglase poštenih zavodov in podjetij, kar bi nam pripomoglo k boljšemu denarnemu stanju v prosepah knjižnice same. Takó dela tudi „Matica slovanska“, ki je v vsem povsem jednaka naši „Sl. knj.“. Ker ima „Sl. knj.“ veliko čitateljev širom naše lepe slovenske domovine in se snopiči shranjujejo, ne pa zavržejo, kakor drugi časopisi, je uspeh takih oglasov kolikor le možno ugoden.

Cena oglasov znaša 8 kr. za vsako nonpareil-vrstico; večkrat po pogodbi.

„Goriška tiskarna“,

Andrej Gabršček

v Gosposki ulici št. 9.

zdaja časopise „Soča“ gld. 4.40, „Primorec“ gld. 0.80, „Slovanska knjižnica“ gld. 2.60 ali po 12 kr. snopč, „Il Rinnovamento“ gld. 5.—, „Knjižnica za mladino“ (trdo vezana po 6 pol) gld. 1.80 ali po 15 kr. snopič.

Vse tiskovine za cerkvene urade, šole, župaustva, pošte, sodišča, za trgovce in obrtnike. — Posebnice v elegantnih satuljah.

Hausner & Lokar,

Gosposka ulica št. 9 v Gorici,

zaloga usnja iz lastne tovarne v Mirnu. — Vse potrebščine za čevljarje.

Ant. Jeretič,

v Semeniški ulici in za vojašnico.

V obeh prodajalnicah vseh vrst potrebščine za pisarne, šole in urade. Zavod za črtanje. — Knjigoveznica. — Izdelovalnica šolskih in drugih knjižic.

Ivan Dekleva,

veletržec z vinom.

Ima v svojih kletih vseh vrst domača in istrska vina. Cene zmerne.

Jernej Kopač

Solkanska cesta št. 9. — Gosposka ulica št. 9. v Gorici.

Tovarna za voščene sveče. — Vseh vrst medeno pecivo. — Priporoča se slav. cerkvenim oskrbništvom.

Iščemo razprodajalcev za „Slov. knjižnico“

Tobakarnarji so najbolj pripravní za tak posel. Dajamo 20% popusta.

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

SLOVANSKA
KNJIZNICA.

Urejuje in izdaja

Andr. Gabršček.

Ne bodimo lipov les!

Obraz iz življenja.

Blazni goslar.

Novčeta.

Tiska in zalaga „Goriška tiskarna“ A. Gabršček
v Gorici, Gosposka ulica štey. 9.

„Slovanska knjižnica“

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsakih 14 dnij v snopičih od 3 do 5 pol. Cena posamičnemu snopiču je 12 kr., za naročnike pa po 10 kr. Naročnino je pošiljati naprej in če le mogoče najmanj za 10 snopičev skupaj.

Doslej so izšli sledeči snopiči:

Snopič 1. obsega na 80. str. zgodovinsko povest „Ratmir“; češki spisal Jan Vávra, poslovenil Petrovič. Dodan je zgodovinski spis o dobi, ko se je vršila ta povest.

Snopič 2. Stranij 64. I. „Pojdimo za Njim“, povest. II. „Angelj“, slika iz poljskega življenja. Spisal Henrik Sienkiewicz prvo poslovenil Petrovič, drugo † Fran Gestrin. — III. Dodana je krasna hrvaška pesem „Stanku Vrazu“, spjeval August Šenoa.

Snopič 3. Stranij 68. I. „Slušajno“, povest; ruski spisal P. N. Polevoj. Poslovenil J. Kogej.

II. „Amerikanci“, povest; spisal I. I. Jasinski, poslovenil J. Kogej. — Dodan je pisek o pisatelju Polevem.

Snopič 4. „Protivja“, povest iz slovaškega življenja; spisala Ljudmila Podjavorinská, poslovenil Anonym. — Dodatek o Slovakah in pisateljici. — Azbuka za Slovence, Srbe in Ruse. — Gregorčičevi pesmi „Domovini“ in „Pri mrtvaškem odru“ v azbuki.

Snopič 5. I. „Cesarja je bil sel gledat“, Humoreska. — II. „Pravda“, Humoreska. — III. „Prevžitkar“, Povest. Vse tri iz lužiškega jezika poslovenil Simon Gregorčič ml. — IV. Članek: „O baltških Slovanih in Lužičanih“. Spisal Simon Gregorčič ml.

Snopič 6. in 7. — I. „Stara Romanka“, Povest. Poljski spisala E. Orzeszkova; preložil Vekoslav Benkovič.

Snopič 8. — I. „Mali Zlatko“, Češki spisal Jos. D. Konrad; preložil Vekoslav Benkovič. — II. „Pogumnim Bog pómaga“, Božična pripovedka. Ruski spisal P. N. Polevoj; preložil J. J. Kogej. — III. a. „Materne solze“, Pesem. Ruski zložil Nekrasov, b. „Pesem obsojencev“, Pesem istega pesnika. Obé preložil Iv. Vesel-Vesnin, c. „Slovanjsem“, Češka, tudi Slovencem dobro znana pesem.

Snopič 9. — I. „Žalostna svatba“, Povest iz življenja poljskega naroda. Spisala Valerija Morzkowska. Poslov. Pohorski — II. „Kako sem izpovedoval Turke“, Češki spisal Jos. Holeček. Poslovenil † Fran Gestrin.

Snopič 10. — „Osveta“, Povest o razmerah v človeški družbi XV. stoletja. Češki spisal Dragotin Sabina. Poslovenil Radoslav Knaflič. — „Strie Martinek“, Obrazek s Slovaškega. Češki spisala Gabrijela Preissová. Poslovenil † Fran Gestrin.

Snopič 11. 12. 13. in 14. — Odisėja. Povest slovenski mladini. Prosto po Homerju spisal Andrej Kragelj.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“

Snopič 32. V Gorici, 19. dec. 1894. Cena 12 kr.

Ne bodimo lipov les!

Obraz iz življenja.

Češ. «Držislavy a Kazimory».

Spisal

Fr. Pravda (Vojteh Hlinka).

Poslovenil

Šimon Pomolov.

Blazni goslar.

Noveleta.

Češki spisal Josip Kajetán Týl.

Poslovenil A. Petrič.

Ne bodimo lipov les!

I.

Tam na meji, ne povem kje, nego dém le: tam na meji, in sicer na Moravskem, ležite dve vasi: Branislava in Popačina, ki niste oddaljeni jedna od druge več nego kako dobro uro. Obe ležite na cesti, vendar pa ne vede cesta od jedne do druge; vsaka je različna in se odcepi vedno bolj in bolj — ta na desno, a druga na levo stran. Po tej in po oni se pride iz nekdanjega okrožnega mesta, kamor je daleč dve miljii in pol: skoro dve miljii je cesta skupna za obe vasi, še le potem se oddeli na cesto k Branislavi in Popačini: branislavska drži skozi češko deželo, a popačinska se naglo zavije v nemško. Na kraju, kjer se ločite, postavljen je križ, za križem začenja takoj gozd; in ta se vleče celo do Branislave in Popačine, in semtertja po njem vodijo steze in slabe poti.

V Branislavi in v Popačini bivajo Moravani, t. j. Čehi, in bivali so tu vselej Čehi; nekdanj ni bilo tam nikogar, ki bi bil umel nemški. V Branislavi je skoro še zdaj tako, v Popačini pa že umejo, in nekateri tudi govoré nemški, kar sicer ne grajamo, samo, da pri tem kdo ne zaničuje svojega materinskega jezika in mu ne odreka prednosti pred onim.

A kako so prišli v Popačini do nemščine? Čujte, ljudje božji!

Pred leti se je nastanil tamkaj žid, in ta je bil prvi v vasi, ki je znal nemški; nu, pa saj je bil pravi Nmec, kakor vsi židje v obližju, in ostal je Nmec, dasi je živel mej Čehi, kjer se mu je godilo dobro in mu je bila sreča mila. Rekli so mu Cunjar; a to mu ni bilo pravo ime, nego le zmerjanje. Živel je namreč prej v bližnjem mestecu, kjer je mnogo židov, zahajal je s torbo v okrajne vasi, in tu so mu zdeli priimek Cunjar.

Bil je uboren žid; v mestecu so židje bogati, imajo trgovino v rokah, a njemu niso pustili nego nekakšne odpadke. Bil je onde njihov mešetar, pomagač — njihov podanik. A začel je premišljati pri sebi: «Žid sem, kakor vi, zakaj bi ne mogel biti tudi jaz gospod!»

A v mestecu to ni šlo; kajti že so se bili vsega polastili drugi židje, najlepše in največje hiše bile so njihove, prav tako tudi pivovarna, žganjarija in prodajalnice z vsakovrstnim blagom

so jim bile prišle v roke. Ti so kupovali tudi že polja, in ker jim mestece ni bilo dovolj, podjemali so kar si bodi drugjé in se udeleževali vsega, iz česar je kazal dobiček in prospeh.

Ubogi Cunjar je moral to le gledati, zbiral je krpe in dajal za nje trak, niti, igle; zaslužil je malo ali nič proti njim, a živel slabše nego pes, kakor je večkrat govoril sam.

Nu vendar si je nekaj prihranil — a tega ni hotel pripoznati, zató ni potrosil, ni izdal niti krajcarja zastonj; imel je denar, skladal je goldinar k goldinarju, in ko je že imel zadosti, naročil si je tkaninc, nosil jih po vaseh in prodajal, pri tem pa kupoval, kar se mu je naslepilo, ker je bil poleg tega vedno še cunjar.

In zmisli se, da bi kazalo prav, če bi se preselil iz mesteca kam na deželo; in upal je, da morda tam pride kam dalje. Zvijlačnik si je to dobro premislil; razum mu je dejal: V mestecu se ne dá nič več napraviti, ljudje nimajo in so se že izučili in izmodrili; nažgali, odrli so jih drugi židje, obogateli od njih, a on se tú ne more prav ugnezđiti in ustanoviti. Dobro stori, če pojde kam proč, čim preje tem bolje. A kam? Na deželo kam, v kako veliko in bogato vas, v vas, kjer še ni nobenega žida. A tam pa ne smejo biti kmetje mnogo učeni in zeló redni in vredni. Njemu bolj ugaja preprost človek; če ne zna pisati niti brati, ondi mu je toliko ljubše; če ne mara za duhovnika,

cerkev, za to kristijansko vero, potem se dá lahko ž njimi „andlati“; če je lahkomiselnik, zapravljivec, igralec, pijanec, da se mu sam v roke in v oblast z vsem, kar imá.

Cunjar je iskal vasi, ki bi imela take lastnosti in v kateri bi bili taki občani, in ni se mogel nikakor odločiti. Povsodi so bili dobri in slabi ljudje, a naposled sklene, da si izbere Branislavo ali Popačino, te dve ste mu najboljše ugajale. Branislavi bi bil dajal prednost pred Popačino, ker so bili tam vaščani bolj premožni; pa to mu je bilo na poti, da so bili zelo goreči kristijani, cenili so službo božjo, ohranili Gospodovo postavo: to ga je strašilo, da se je bal mej nje. Tudi je vedel, da radi berejo knjige in sicer češke knjige, in da prejemajo celó časnike. Mladina ima baje veselje do branja, hodi pridno v šolo: Branislavcem je mnogo za šolo in učitelja.

Vse to je Cunjarju zelo malo dišalo, in bal se je radi tega; najbolj pa je imel na želodcu branislavskega predstojnika, ki je bil oster mož, ki ni trpel spletka v občini, znal braniti pravice ter užival spoštovanje svojih sosedov.

«Kaj mi more, nič mi ne stori», reče Cunjar nazadnje sam pri sebi; poskusim, morda privoli; morda bodo marali za me žena in otroci, jim že dam kaj: pridobim si prijatelje v Branislavi in tako vendar - le pridem tje. In prišel je tje, hodil od hiše do hiše, prilizoval se in ponujal darove;

a nič ni opravil, nikdo ga ni vzel v stanovanje. In župan mu naravnost pové: «Kakor za stanovanje, tako tudi za zaslužek ne bo pri nas. A stanovanje si morda vendar le pridobite, če drugače ne, dadó ga vam nekje v halúpi*) ali pa si jo postavite sami, morete si jo tudi kupiti, mi vam tega ne branimo. A kaj hočete delati tú? Pošteno se živiti, to se zna, Vam je dovoljeno tú, kakor kje drugjé, ali to vam ne ponese mnogo; a mi vam ne damo nikakoršnega drugega zaslúška, to mi lahko verujete; to je gotova resnica, kakor je ta, da mi je ime Martin Želod.

Cunjar mu je to verjel, videl je, da je res; zato se odreče Branislave ter se obrne v Popačino. Jezen je bil na Branislavo; a najbolj se je srdil na župana Martina Želoda, imajoč ga za svojega sovražnika in za sovraga vseh židov, kar je nekda v sedanjih razsvetljenih časih pregrozna neumnost. V Popačini, nú, tam pa so bolj omikani, mislil si je, tam je drug župan, ne zaničuje žida, ne stiska ga, nego ravna ž njim kakor s človekom, ki je njemu jednak; in tako se tudi tiče zdaj, ko imamo svobodo od svetlega cesarja. Želod jej je nasproten, ne priznava je židom, drži z duhovniki, ki ga šuntajo in napeljujejo: njih stroj je in jim pomaga, da bi se spet uvel stari red, robota in desetina, in se ljudje oropali cesarske svobode.

*) Halapa = kočá; znano pod Krnom.

Tako je govoril o njem v Popačini, in to posebno pri predstojniku, katerega je bil prej dobro pohvalil. In ta je bil toliko nečimeren, da ne rečem bedast, da ga je to veselilo, da je župan branislavski bajé daleč zad za njim. Tudi ni bil prijatelj duhovščini, češ: da preostro pridiguje, on pa je imel take slabosti, katerih ni hotel pustiti. Zato jih rajše ni poslušal; a kader ni bilo možno ogniti se tega, poslušal je sicer, potem pa šel v gostilno, da bi pri kúpici spet pozabil njihove ganljive besede. Z branislavskim županom se ni ujema, vedno sta si bila nasprotna; kar je hotel jeden, tega ni maral drugi; pa tudi izročeni jima občini sta napravljala v nasprotovanje.

Žid Cunjar je bil dobro znan v Popačini, in tam so se mu posrečile njegove spletke; Popačinci se niso branili sprejeti ga mej se, in sprejeli so ga radi, ker se Branislavci niso usmili ubo-gega žida.

II.

Žid Cunjar se je torej ločil iz mesteca, kjer mu ni kazala sreča, ter prišel v Popačino. Privel ga je tje sam gospod župan Filip Globovs; šel je s konjem ponj, peljal ga po gozdu v Branislavo, in se potem vrnil po isti poti nazaj.

V Branislavi so se ustavili, Globovs je namreč hotel tako, in Cunjar je plačal stroške v

gostilni. Svoje reči je imel na vozu, a ni jih bilo mnogo; nekoliko zabojev in skrinj, vreč in zavojev, miza in dve stolici, postelja in pernica.

Cunjar je bil oženjen, imel je že tri otroke, dva sina in jedno hčer; njegova žena je bila uboga, kakor on; služila je prej v mestu za kuharico pri najbogatejšem židu, a Cunjar jo je vzel, ker je razumela račune in umela kupovati in prodajati. Zares, dobro je zadel ž njo, bila je jako delavna; trudila se je in ubijala, in nič mu ni zapravljala.

Tudi ona je šla v Popačino, toda peš, da bi — kakor je dela — gospod oča Globovs ne imel preveč težko naloženo, da, na hrbtu je nesla še koš z različno drobnjavo, da bi mu tako polajšala vožnjo. In ona, mož in otroci, vsi skupaj so stopali dalje pri vozu, da bi Globovs nič ne računil in jim dal zastonj to priložnost. Cunjar je držal voz, kader je trebalo, in če tudi ne, potiskal je in rinil, žena mu je pomagala, Globovs pa je sedel in gledal na nje, govoril je ž njimi dol z voza, oni pa ž njim gor proti vozu.

V Branislavi žena in otroki niso šli v krčmo nego čakali na dvorišču; notri je bil Globovs sam s Cunjarjem, in oni niso niti pokusili iz njiju kozarca. Imela sta nalito le jedno samo kupico, Cunjar je ni hotel nič za se, češ: da ne more piti, da ne bo pil; a vendar je pil, ko ga je Globovs opomnil, in je spet in spet dajal natočiti. Bilo mu je že veliko vsega tega; mislil je, da bi

pač že mogel imeti dosti enkrat; popraševal je, ali še ne pojdejo naprej, bal se je, da se konj zunaj premrazi, pravil je, koliko je ura, dejal je brez okolišev, da so že toliko in toliko kozarcev izpraznili, in da bi to stalo toliko in toliko denarja.

«Naj stane», prepiral se je Globovs ž njim, «to plačaš ti, žid; saj drugega ne terjam od tebe nič, po ceni vozim, da je sramota, in moram si priložiti še nekaj te brozge (žganja)».

Zalival se je še vedno dalje, Cunjar se je obračal, gledal kiselo, posedal, opominjal Globovsa, da je že zapravil več nego stane ta njegova voznja.

A nič ni pomagalo, Globovs je pil dalje; a ko mu je Cunjar branil, češ: da takega računa ne sprejme na se, rekel mu je, da bi ga potolažil: «Saj to že poravnamo; le sedi, žid, kar daš več, dobiš spet nazaj».

Cunjar je bil s tem zadovoljen; poskrbeti će, mislil si je, da dobi nazaj vse, ne le, kar dá tú več; na to je šel ven k ženi, pomenil se ž njo, povedal jej tó, in dostavil, da kmet hoče plačilo in da bi delali sami proti sebi, če bi se še dalje ozirali nanj.

In razumela je ter déla takoj svojo krošnjo na voz; in ko Globovs ni jenjal piti, naložila je tudi svoje otroke, najprej manjše, potem večje, naposled je zlezla še sama nanj; in na vse zadnje je prišel še Cunjar z opitim Globovsem, ko je bil plačal krčmarju ves račun.

Peljali so se po gozdu v Popačino. Globovs je veselilo, da pelje žida, Cunjarja pa to, da ga prevaža sam gospod župan. V Branislavi v krčmi so se pogovarjali, in Globovs je povedal krčmarju vse, kako sodi o Branislavcih in posebno še o njihovem županu Želodu. «To so hinavci», del je, «verujejo v Boga, poljubljajo mu noge, snedli bi ga iz ljubezni, iz cerkve nikdar ne morejo priti, a žida, palega mej razbojnike, oropanega, ranjenega, na pol mrtvega, bi vendar pustili ležati, kakor oni duhovnik in dijakon, ki sta šla po isti cesti, kakor nam pravi sveto evangelije. On — Filip Globovs pa se ga je usmilil, on je usmiljeni Samaritan, ki šteje tudi žida za svojega bližnjika».

«Kaj ne, žid!» pozival je Cunjarja, da bi mu pritrdil; in Cunjar se je zaklinjal, da je res takó; vendar pa je Branislavcem — odpustil, ker se ni hotel ž njimi spreti. Saj mu niso storili ničesar, vedno so uljudni, in v sili bi ga tudi oni ne zapustili. Da, Cunjar je znal, da bi se mogel lažje zanesti na nje, nego na Globovs; saj tako ne postopa ž njim nikdo njih — ne zmerja ga, ne tika ga, ne pravi mu „ti, žid“. A zdaj pač mora za ljubo vzeti tudi to, v Popačini poskusi še več takega, in to tudi od drugih, na to je pripravljen; toda saj upa, da se mu to izplača!

Cela rodbina Cunjarjeva se je peljala celó do Popačine, nikdo ni več sestopil, niti tedaj ne, ko je bila pot v gozdu zelo slaba, a Globovs tega

niti terjal ni od nikogar, pokajoč veselo z bičem.

Prišli so v vas še le proti večeru; Globovs je zapeljal k takozvani občinski lanišnici: kajti ta je bila namenjena Curjarju v stanovanje. Plačati bode moral najemščino, če tudi le malo — rekli so mu. In nekaj je že plačal naprej, da bi se prikupil gospodom sosedom. To so takoj zapili; in kar dobé od Cunjarja v bodoče, to hočejo isto tako zapiti — to je običaj v vasi. Cunjar pač ni imel nič nasproti temu, dà, on se je še veselil tega; saj bo prodajal žganje v Popačini, to si je že izgovoril, in torej poteče zaslužek v njegov žep.

Zložili so Cunjarjeve reči; kdor je bil pri roki, pomogel je, in pri tem si je vsakdo šale zbijal z židi.

Oni se pa niso nič srdili, samo da so jim poslužili, in to zastonj. Cunjarca je hodila po vasi in si izposodila tú to, a onde drugo, da bi mogla — kakor je dejala — skuhati kaj za obed. In dali so jej vsega: drvij, masla, mleka, jajec, in opazila je takoj, kje jo bodo radi imeli in kje se bo dalo napraviti kaj kupčije. Vsako kmetico je zvala „gospa“, ali vsaj mamka, vsem je rekala „oni“ in postopala prav ponižno. Prodajala jim bo — je déla — in kupovala od njih, ona ima vse, priskrbi jim vse, da jim ne bo treba donašati tega v mesto in iz mesta.

Posebno je imela obzir na gospo županjo: čast, komur čast, je déla; naj kar sporoči, kadar

bo kaj potrebovala, naj kar naznani: vse jej spolni, kar jej bode brala na obrazu.

Županja je bila za to prav hvaležna in dala je židinjti hleb kruha, da bi imela nekako zadatje.

Tako je židinja privlekla polno košaro v lanišnico; vendar pa ni skuhala nič za obed, govoreč: «To nam bo v živež ves teden, danes snemo le krajec hleba».

In urezala ga je otrokom, možu in sebi; jedli so; niti drobtinica ni smela pri tem iti po zlu; pri tem so si pripovedovali nemški, t. j. v židovski nemščini, in hvalili začetek v Popačini.

Kdo jim je neki kaj dal prej v mestecu?

Židje so imeli, a niso dali, kristijanom je nedostajalo, kakor njim; dà, mej temi so bili še bolj uborni nego oni sami.

Tú v vasi se ne šteje, se ne meri tako natančno, ne varčuje se, in kar treba za gospodarstvo, ne stane nič in se lahko ugreši. Niso pogrešili, da so prišli sem, dasi bivajo v revni lanišnici, ki je skoro slabša, kakor kakšen hlev. Glej, kake duri so to, ali pa okna; veter piha skozi nje, poda niti ní, strop je razpadljiv, dežilo jim bo v izbo, peč zavzema več nego polovico prostora in je razpokana, da bi človek roko pomolil skozi. Na vrhu se da jedva kaj shraniti, streha je slaba, a tat bi jim to ukradel. Kako glavo živali držati — to jim tú ne bode možno, če se kaj ne prizida; a mej tem

denejo si v izbo makari perutnino, pa tudi koza bi se dela tje, če bi jo mogli kupiti.

Pa že Bog da, da se preselé kmalu kam drugam, kjer bo bolje; glavna reč je, da so tú; zdaj se ne vrnejo več, nego bodo le gledali, da bodo napredovali in da pridejo h kakemu posestvu.

Cunjarjeva rodbina je šla v Popačini takoj na delo: Cunjar je hodil po okolici, žena mu je gospodinjala doma, vlačila se je od hiše do hiše, seznanjala se z vsemi ženskami, sprejemala je od njih, kar so jej ponudili, a ona jim je spet ponudila, kar so želele. Tudi otroci Cunjarjevi so že lovili dobička, bili so zvijačni, odlikovali so se od drugih otrok, in znali dobro oceniti korist in prospek. Nikdo od njih ni pozelel niti za krajcar sladčice, a kristijani v Popačini, mali in veliki, mladi in stari, bili so dovolj oblizljivi, in židje so jim dajali priložnost k temu ter jih vadili različnega lepotičja, da bi mnogo skupili pri njih.

III.

Trgovina Cunjarjeva je rasla in se množila v Popačini: že se je razširila skoro na vse, kar so kmetje kupovali in prodajali. Cunjar je imel blago za obleko, železo, dišavino, kavo, sladkor, žganje, likêrje, punše; in prejemal je od ljudij vedno vse, kar je bilo: cunje, steklo, kosti, perje, lan, platno, volno, dà tudi žito in živino.

Kam pa je deval vse to, saj ni bilo toliko prostora v lanišnici?

Ta čas Cunjar ni bil več v lanišnici, kočar Nehutni ga je bil vzel v svoje stanovanje, napravil mu je prodajalnico in mu prepustil polovico svojega poslopja. Plača mu mnogo, kdo drug bi ne dal toliko, a Cunjar umeje to, in si nadomestuje na razne načine to visoko najemščino.

A tudi pri Nehutnem ni imel dovolj prostora; a to nič ne dé: vedel si je pomagati; jeden sosed mu je shranil žito na kaščo, drugi živino v hlev, a tretji mu hrani kože na vrhu. Povsod je vse varno in gotovo. Žita je prej več nego manj, kajti kmetica mu dodaje četrť za četrťjo, kader jej dá kako ničevo reč. Ključ od kašče je nosil sam v žepu; kajti gospodar ni hranil tam ničesar in jo puščal po navadi prazno. Njegova živina se mu je pasla pri drugi čredi; in pastir je pazil za desetico bolje na njo nego na drugo živino. To je bilo vse skoro zastonj in niti tega ni plačeval v gotovini, nego se je poravnalo kar tako z blagom. Tu je imel posojenih nekoliko goldinarjev, tam spet nekoliko, za to pa ni terjal obrestij, a terjal je priklade: morajo mu pasti, voziti, na polju delati in prepustiti za obdelanje velik kos polja za mal znesek. Vse se mu je izvršilo; on se je dosti nategoval in napenjal s kovčegom*), da je že bil ves

---

*) Torbo, svežnjem.

upognjen; ali orati, kopati, sekati itd. tega ni hotel, to je delo za kristijane! V soboto, ko ima praznik, posvečeval ga je in ni se taknil ničesar; v nedeljo, ko ima praznik kristijan — zapregel si ga je, če treba v voz in ubožec mu je poslužil za revno malenkost.

Cunjar je bil v zvezi, zapleten z vso vasjo; skoro v vsaki hiši je imel koga, da je delal zanj; tú mu je bil naklonjen sam gospodar, tam je bila gospodinja v dobrih odnošajih ž njim; tu ga je potreboval sin, tam ga je iskala hči; tú je imel kaj opravila z dečkom, tam z deklico; hlapec in dninar sta mu koristila, in tudi on je „pomagal“ vsakomur.

Da to ni šlo vselej pošteno in pravično, si lahko mislimo. Žena je kradla možu, otroci starišem, posli gospodarju; in ne storimo mu krivice, če pravimo: da je Cunjar kupil od vsakega tatú, kar mu je prinesel, kader se je to dalo utajiti in ga ni privedlo v kako nevarnost.

Poznali so ga po celi krajini, in nikdo ga ni spoštoval; a vendar je dosegel v Popačini, kar je hotel: ker je imel na svoji strani sosede in zlasti še predstojnika Globovsa. Ta ga je branil, potegoval se zanj, pomagal mu k vsakemu obrtu in mu dajal vsakoršne pravice. Smel je kupčevati, krčmariti, in že se je polastil tudi prodaje tobaka.

Zdaj ni bil več ubožni žid, dasi si je bil še

vedno ponizen in skromen; a že se je rad nališpal in žena tudi, in otroci so se nosili po mestno.

Otroke je pošiljal pridno v domačo šolo, sam pa je govoril z njimi nemški, da bi se utrdili v njej.

V šoli je prišlo še le na dan, da ima v resnici priimek Adler (to je: Orel) in mahoma si je dal rekati Adler in ni hotel slišati več zmerjanja Cunjar.

Mladi Adlerjevi so bili nadarjeni otroci, posebno so se odlikovali v računstvu, poleg tega pa so tudi dobro brali in pisali, in iz vseh učencev so najbolj pazili na poduk. Na nje sta pazila tudi oče in mati, kajti bilo jima je skrb za šolo, da-si je bila češka; seveda bi bila imela raje ono nemško v mestu.

Da bi tudi drugi otroci pridno hodili v šolo, za to ni bilo skrb Cunjarju, da, on je bil celo proti temu, in hvalil je večkrat nemarne roditelje v tem pogledu; izgovarjal jih je, govoreč: «Vaši otroci ne potrebujejo, da bi si tako lomili glave, škoda časa, izgubljenega v šoli».

Ljudje so mu to verjeli, in ni jim dalo v glavo, čemu pa njegovi otroci porablajo čas v šoli, in pustili so rajši svoje otroke, da so čuvali živino ali pa čistoma lenuhali.

Žid jim tudi knjig za branje ni privoščil, češ: da so knjige za nje škodljive in jim zmešajo

možgane. Najbolj se je srdil na časnike in svaril sosede pred njimi, navajal je kot strašilen vzgled sosede iz Branislave: da čitajo novine, pa imajo vedno sitnosti z uradi in sodišči, da si hočejo pridobiti svoje pravice in govoré o nekaki enakopravnosti, pri volitvah se odločujejo od drugih, nasprotujejo Nemcem in židom, sovražijo nemški govor in nemške šole, in bi radi imeli le svojo češčino v šolah in povsod na svetu.

Cunjar je razlagal, kam bi to privedlo, in kako potrebno je: da bi vsakdo umel nemški, in dokazoval je, kako potrebna je nemščina posebno v Popačini.

Sedel je pri županu Globovsu, govoril ž njim o teh rečeh in obžaloval, da se ne poučuje nemščina v Popačini.

Globovs meni: «To bi menda ne šlo, tù smo Čehi».

«Šlo bi, šlo», zagotavlja Cunjar, «samo, da to zahtevate»

«A k čemu bi nam to služilo?» upraša Globovs.

Cunjar odvrne: «Očka, ali mari ne vede tù sem cesta iz Nemcev? Jaz bi vam povedal še nekaj drugega, in bilo bi v vašo korist, če bi to izvršili».

Globovs je bil radoveden, kaj bi to bilo; a Cunjar mu dé:

«Iz Nemcev vozijo tù okoli, a nikdo se ne ustavi tu. Zakaj ne? Za to, ker tù ni gostilne.

Res, da je krčma v vasi, pa kaj velja ta? Ali morda more tam kdo prenočiti, ali dobi kaj jesti, ali imajo kam dejati ga? In pa preveč je znerók, tam zadi, le za domače je. Tu mora biti druga gostilna — za domače in ptuje, lepo pri cesti. Očka, ta bi se izplačala, ta! Nemci imajo denar, in kdor si postavi v Popačini novo gostilno, obogateje v kratkem času».

Globovsu se je zdelo, da Cunjar govori resnico; a kaj mu to pomaga, ali naj mari on sam sezida gostilno?

Seveda, svetuje mu Cunjar. Njegovo posestvo je največje v vasi, dá ga enemu samemu otroku; a ima jih več, dečkov in deklic, zares dobro bi oskrbel sina, če bi mu napravil in oddal krčmo.

Ali moral bi umeti nemški, o tem ni dvojiti; saj bode služil tudi Nemcem, in gotovo tudi gospôdi, ki vedno in povsod daje prednost nemščini.

Zato se mora truditi in skrbeti, da se bo poučevala nemščina v njihovi šoli, saj to ne bo v korist le njegovemu sinu, bodočemu gostilničarju, nego prospevalo in pomagalo bode vsem otrokom, da pridejo prej k čemu v svetu, ko se nauče nemški. Kaj pa, če bi hotel študovati kak deček, morda tudi njegov deček? Zdaj gre vsak, kdor more, na višje šole, zakaj bi torej njegovi otroci ne študovali, ko je njihov oče, gospod Globovs,

predstojnik v Popačini? Glavo imajo za to, to je sveta resnica, ti pridejo še daleč. In vsak privede dalje z nemščino, nego brez nje: bodisi, da je rokodelec, ali vojak, ali naj služi, ali ukazuje, naj živi v mestu ali pa v vasi. Tudi kmetu je potrebna, da se more postavljati, in se ne pusti prodati, da ga spoštujejo in kaj cenijo v uradih.

Globovs je pripoznal vse to, in pripoznali so tudi drugi sosedje, katerim je bil razložil to, kar je čul od Cunjarja.

Gredó torej k učitelju ter mu naložijo, naj poučuje nemščino.

Učitelj je bil zadovoljen; a poslal jih je k župniku in dekanu, ki sta ta čas še nadzorovala šolo, da bi jima to naznanili. A ta sta bila odločno proti temu.

Tedaj se obrnejo na svetno oblastvo in na šolskega zavetnika, barona Nemca.

In bili so pohvaljeni, ustregli so jim; in učitelj je začel poučevati nemščino, in učil še več nemški, nego češki, za kar mu je nekda Cunjar pridobil nekako nagrado.

Re k l o se je (od višjih), da so v Popačini baje tudi Nemci; in zaradi treh židovskih otrok morala se je udati vsa češka mladina popačinska nemškemu poučevanju. Se vé, da iz tega ni imela nikake koristi, nego preveliko kvar in škodo, kar se je kmalu pokazalo.

Globovs je dozidal gostilno, a Cunjar mu je posojal denarje, ki jih ta ni imel sam pri roki. Saj to že poravnata: Globovsu niti ne bo treba plačevati, samo da dá Cunjarju za nekoliko let gostilno v najem; a predno doraste sin, bode hiša brez dolga.

IV.

V Branislavi so imeli samo češko šolo. Ko so pa v Popačini uvéli nemščino v šolo, nasvetoval je jeden sosed Zmotnjava, ki je bil občinski svetovalec, naj bi še pri njih storili tako. Če so Popačinci to izveli, mogli bodo tudi Branislavci. To so mu povedali gospodje v uradu in svetovali, da bi se oglasili za to čim brže tem bolje.

Bajé da se potegne za to mnogo občin. Nemščina se itak brzo polasti vseh šol na Moravskem, in to jim bo v korist, če se njihova šola podviza in prehiti druge. Govoril je o tem tudi gospodi v mestu, in tudi ti so pravili, da ne morejo storiti nič boljšega, nego da si napravijo nemško šolo. Kaj pa hočejo s svojo češčino? V kratkem zamre, odzvoni jej mrtvaški zvon; a neka peščica teh čeških kričačev, ki zapeljujejo ljudstvo in ga begajo, je ne ohrani, niti jej ne bo pomagalo. Trebalo bi jih zapreti, makari obesiti, da bi bil mir in bi se ne kalila jedinost; potem bi se mogle izvrševati dobre postave, volili bi se

v zборе le svobodomiselni in vladi prijazni možje, prenehal bi odpor, in živela in cvela bi ter blažila Moravane, Nemce in Moravane — ustava („konstitucija“) — ne kakšna češka, ki bi nič ne veljala, nego nemška, ki ima izvir z Dunaja.

Zmotnjava je govoril, kakor je bil slišal, in sicer uprav tedaj, ko so imeli sejo pri županu in je bil zbran ne le ves odbor, nego vsi sosedge, ki so plačevali različne davke.

Smejali so se, ko je Zmotnjava stavil svoj predlog, župan Želod ni mogel dočakati konca, sosed Andrejčič se je obračal na klopi, kakor bi ga bil kdo zbadal.

Tudi drugi sosedge so bili nevoljni; in ko je bil Zmotnjava utihnil, ustane takoj Andrejčič in začne:

«Ali se ti meša, Zmotnjava, ali ka-li, da tako motoviliš? Ti češ, da bi se naši češki otroci učili nemški v šoli, ali tvoj razum ne spozna, da bi to bila poguba za nje? Hvala Bogu, imamo redno češko šolo, in naša mladina nauči se nam mnogo v njej, izgoji se modro in je zares vse hvale vredna. Recimo, da bi se učila nemški, kaj bode imela od tega? V onem kratkem času, kar hodi v šolo, bi se naučila ubogo malo nemški, a umela bi nič ne in vsa omika bi se žrtvovala koščeku nemščine; od tega pa bi ne imela nikake koristi, ker bi jej nedostajalo (manjkalo) resničnih vednostij. — Znati nemški — to je dobro in ko-

ristno za Čeha; a tudi za Nemca na Moravskem je dobro in koristno, če umeje češki, ker živimo skupaj v jedni deželi mej seboj in poleg sebe. Mi tega ne tajimo, a Nемец taji to in se brani učiti češkemu jeziku. Učimo se nemški; naj se uči, kdor če in more in mu je to potrebno. A najprej se mora učiti, mora u m e t i češki in po češko se mora omikati, da bo umel kaj več nego govor, in bo doma in v svojem stanu in za svoj stan sposoben za kaj. In pri nas se to doseže, najsi se podučuje le češki v šoli; more pa biti še bolje, in morda tudi bo, če bo češka šola napredovala in se nam spopolni. Ne dajmo se zapeljati, oslepariti in pripraviti v kvar in pogubo. Naši otroci berejo, pišejo in računijo, znajo tudi še mnogo drugèga, in so se temeljito uglobili v sveto vero. In njihovo vedenje: ali ni zgledno? Bodi si, da nastane iz njih dninar, kmet, rokodelec, vselej izpolni dobro svoj poklic. Tudi gospodje morejo postati, svetni in duhovni. Ta in ta naš sinek je že gospod, in mnogo jih je na višjih šolah. Že to je dosti slabo za nje in jim napravlja dosti težav, da se morajo v višjih šolah učiti nemški. Niti to bi ne smelo biti, nam tičejo tudi višje šole — češke! Mi plačamo davek, kakor Nemci, a napravljajo se nemške šole nižje in višje. Poglejte, koliko smo le danes plačali, in tako gre to od začetka leta pa do konca. Držimo, branimo to, kar imamo; a skušajmo dobiti še to, česar nimamo, kar pa nam tiče po

pravici. V Branislavi imamo češko šolo in ta naj bo češka, naši otroci se morajo učiti najprej misliti, in to v materinem jeziku. Sosedje, ohranimo, branimo si češko šolo; če je ne obdržimo, pregrešimo se proti sebi, proti narodu, domovini in sami sebe zamorimo».

Zmotajava zardí, zasramní se in da bi se malce izgovoril, pravi: «Andrejčič, ti si bedast, ne jaz. Kako to, da se zamorimo, če se upelje nemški poduk v našo šolo; kak pomen ima to?»

«To ima pomen, ima, in še dober pomen», začne predstojnik Želod, in govori resno dalje:

«Andrejčič je prav povedal. Čehi smo in imamo češke otroke. Njih govor je češki, oni ne govore drugače, niti razumejo drugega, nego češki. Govôri jim v šoli nemški — odpirali bodo usta, kakor bi jih odpirali pravi Nemci, če bi govoril češki ž njimi; in nič ne bodo vedeli, kaj si govoril. To bo trajalo dolgo, predno bodo nekaj razumeli. a v tem odrastejo šoli. Umeli bodo malo ali nič, in ker jih ptuji jezik ni ogrel, ni se dotaknil njihovega srca, bode to škodovalo tudi njihovemu značaju — in nrvnost (lepo vedenje) bode trpela vsled tega. Če si izgojiš češke otroke nemški, položil si zadržke na pot njihovi ljubezni, čednosti, plemenitosti. Mislil bo, da je nekaj višjega, kakor ti, da je modrejši in da češki poduk nič ne velja. Zaničeval te bo, zaničeval češko besedo, češki narod, odtuji se mu. Že dozdej so se nam odtujili

oni, ki so se izučili nemški, seveda to ne velja o vseh, pa tudi mnogi delavci, rokodelski pomagači in mojstri, ki so bili pri Nemcih in so se naučili nemški, ne držé več s svojimi, in v mestih je največ odpadnikov, potujčencev. Poskušajte upeljati nemščino v vaše šole, to bodo taki še v vaseh, ves narod se odtuji — zginé; in ti si pomagal ga moriti, in ker spadaš k njemu sam, zato si postal tako samomorilec».

Zmotnjava ni hotel več nasprotovati, ker je čutil, da je pobit in da je njegov nasvet propadel; spoznal je tudi, da se dokazi — proti njemu obrnjeni, ne dadó izpodbiti. Rekel je, da bi le sploh kaj rekel:

«Mislil sem, da je znanje nemščine prijetna in koristna reč. Človek preide povsod dobro: pri vojakih ne more biti niti kaprol brez nje, a z nemščino se lahko vspne še više, v uradih brez nemščine ne razume, za kaj gre, in ne more prebrati listin, ki mu jih urad podaja: niti na pošti se ne more prepričati, ali so mu to napisali, kakor je treba, in mora pustiti, da ga odbijajo in odrivajo; gospoda ga ima za prostaka in ni mu možno občevati z njo, vsakdo se povišuje čez njega, kdor umeje nemški, celo do najrevnejšega žida».

Nakrat se ozvé nekoliko glasov v odgovor. Jeden je pravil to, drugi ono, a v tem so se vsi sploh zjedinjali med seboj, da se ima gledati pri vojakih ne le na nemški govor nego tudi na češki

in na vsak drug vojakov jezik ; da se ima v uradih s Čehi uradovati češki in se jim morajo izdajati češke listine ; da se ima na pošti Čehom češki služiti, kakor Nemcem nemški ; da morajo biti gospodje v čeških krajinah vešči češkemu jeziku in ga imajo tudi rabiti, kakor gospoda v nemških okrajih rabi nemški jezik.

Andrejčič je pokazal spet na davke, ki jih plačujejo Čehi — kakor Nemci — za vojsko, urade, pošte, gospoda, in sklepal je dobro, da morajo torej imeti prav tak užitek iz tega, kakor oni.

Predstojnik Želod razloži še, da moramo biti vneti za svojo materino besedo, da moramo biti ponosni na njo ; potem ne bodemo iskali in ne videli odlikovanja in povišanja v nemščini. To bi bila velika bedarija, če bi se učili nemški za to, da bi mogli občevati z gospodo in se primerjati židom. Gospoda naj občuje češki z nami ; a žida pustimo ž njegovo nemščino vred, če noče odstopiti od nje zaradi nas. Mi nismo nič manj vredni, če je tudi ne znamo, samo da smo se češki dobro izučili.

V Branislavi se torej ni zgodilo, kakor v Popačini, nemščina se ni vpeljala v šolo, učitelj je učil češki, kakor prej, in mladina ni jenjala dobro napredovati.

V.

V tem času, o kojem uprav zdaj govorimo, činili so se sploh poskusi z nemškimi šolami v

čeških občinah na Moravskem. A le redko kdaj so se posrečili; krivda je bila včasih tú, včasih tam. Nemške šole je zagovarjal nekateri učitelj in kakšen duhovnik, ker je bil sam odgojen nemški in mu je nedostajalo (manjkalo) narodne zavesti; posebno uradniki so se potegovali za nemške šole, in vladi je to ugajalo; različni ljudje so jo priporočali, pregovarjali, silili na to, in občine, ki so bile še zadi, niso mogle tega odbijati; saj niti niso znale presoditi te reči; ali pa je deloval in uplival na nje kak potujčenec, šli so mu na lim in privolili k nemškim šolam, kojih se potem niso mogli rešiti več.

To jim je bilo gotovo na kvar in ves narod je trpel pod tem in trpi še do zdaj. Pogosto imamo volitve, in volitve v zборе so gotovo jako važne. Kako se vedejo pri njih take občine? Glasujejo za Nemce, večkrat svoje največje nasprotnike in sovražnike, ki potem, imajoč prevago v zboru, delajo z nami, kar hočejo, in pravi zastopniki češkega naroda, katerih pa je malo, ne morejo jim braniti v tem.

Sicer pa je bila včasih tudi drugjè krivda. Mnoge občine so imele od nekdanj češke šole in jih imajo še zdaj; ali ljudstvo ni pazilo na nje in učitelj ga ni probudil k spoznanju, tako, da so pri volitvah tudi taki glasovali sami zoper sebe in se podajali v roke svojim nasprotnikom, ki so jim odjemali potem nove in stare pravice.

Obdarili so nas z novimi šolskimi postavami: vzeli so nam šolo in zdaj ne ukazuje več v njej in je ne nadzoruje domači duhovnik, ki je ipak najbolj pravičen do svojih čeških župljanov. Slabše je bilo potem, nego prej; otroci so slabo dohajali v šolo, roditelji so bili mrzli za njo, da celo sovražili so jo nekje, ker je uzročala toliko plačil. Niso si mogli pomagati, nikdo se ni brigal za njihovo javkanje in tožbe, in kdor bi bil nasprotoval z besedo ali celo z dejanjem, kaznovan je bil ostro za tó. Šole so vedno bolj propadale; in kjer že prej niso bile za nič, ondu je bil potem njihov stan prereven in prežalosten.

Nu, pa poglejmo dalje: kako je bilo v Po- pačini. Tu so sosedje — kakor smo že slišali — že pred leti uveli nemški poduk v šolo, da bi si baje njihova mladina prilastila nemški govor. Za to se je potegoval žid Cunjar, na njegovi strani je bil predstojnik Globovs, in drugi so se dali zapeljati od njih. Učilo se je torej nemški; mladina je brala in pisala nemški, a da bi tudi govorila — tega vendar ni mogla. Da, saj nemški niti razumela ni, izgubljen je bil dragi čas in reči moremo, da ni imela nijedne koristi od tega. Doma je govorila češki, a kar je čula v šoli, pozabila je; vse jej je bilo tuje, nerazumljivo, ni se izobrazila, ni omikala razuma, ni si blažila sreča, ni bila modrejša, niti boljša. Da, še le pomnožile so se bedarije mej mladino, poslabšala nravnost, velika nevednost je

bila doma v vasi. Kdor je odrastel šoli in izstopil iz nje, rešil in oprostil se je vsega, česar se je učil tam, kmalu se mu je izkadilo iz glave, in morda mu je ostalo samo zaničevanje, malomarnost in ravnodušnost. Zdaj ni bil niti Nemec niti Čeh, a — žal! — bolj je držal za Nemce nego za Čehe, ne imajoč niti zmisla za češke koristi.

Pravo resnično korist iz nemškega poduka imeli so v Popačini morda samo otroci Cunjarjevi, ker so roditelji tudi doma govorili ž njimi nemški ter jih nemški tudi odgojili. Bili so rojeni Nemci in Cunjar hotel je napraviti iz svojih otrok trgovce, ki so, seveda, potrebovali nemščino. Češki so umeli dovolj, da bi se mogli dogovoriti s Čehi in imeti dobiček od njih, sicer pa jim ni bilo mar za nje in nikdar niso pristajali k njim, nego k Nemcem; zaničevali so jih ter se šteli za boljše od njih.

Da Popačincem nemški poduk ne bo koristil, nego še le škodoval, to je vedel Cunjar; a saj to je uprav hotel, da bi se mu potem toliko bolje godilo mej njimi. Omikano in dobro ljudstvo mu ni bilo po volji; zato ni mogel nič opraviti v Branislavi, ker je bilo tam tako ljudstvo, in srdil se je na dobro češko šolo, ki ga je vzdrževala v redu. Nikdo Branislavcev se ni dal zapeljati, kajti bili so v vsem izučeni; nikdo se ni dal zavesti, ker so ljubili čednost in se varovali hudega. Popačinci pa si niso mogli razrešiti te stvari, niso računili, ne sodili, niso se prepričali, ker niso nič razumeli.

Cunjar jih je mogel pregovoriti, ociganiti, oslepariti: šola jih ni zmodrila. Pa tudi poboljšala jih ni, udani so bili pregreškom in strastém, niso marali za vest, niso cenili niti svojega imetja, niti ptujega; in žid se ga je lastil — lepo, tiho, naglo — ma in brez vsakega povoda, ki bi se mogel zasledovati in preganjati po sodnijski poti.

Predstojnik Globovs je sezidal gostilno ob cesti, kakor mu je bil svetoval Cunjar, in od njega si je izposojeval tudi denar. Zjedinila sta se bila mej seboj, da dá Globovs krčmo za nekoliko let Cunjarju v najem, da bi mu ne moral plačevati dolga. Tako se je tudi v resnici zgodilo. Ustanovila sta najem za deset let, potem Globovsu doraste sin, oddá mu kot delež krčmo, in dolg bode tedaj že poravnán.

Mladi Globovs, po imenu Vojteh, končal je šolo v Popačini, a ni umel ničesar. Ta je imel torej biti kdaj gostilničar. Oče je hotel, naj bi se naučil nemški zaradi onih Nemcev, ki bodo prihajali z Nemškega k njemu, a ni se naučil; a oča se je jezil, da niti s Cunjarjem ni mogel govoriti nemški.

To pové Cunjarju ter ga upraša, kje je to ostalo. A Cunjar mu odvrne: «Očka, to je že v njem, on to umeje, pripravljen je na to, zná že, a ne more prodati tega, to je ta stvar».

«Kaj mu torej koristi?» repenči se Globovs. Cunjar pa zagotavlja: «Saj to se že pokaže

na dan, že pojde, ne skrbite; samo — treba, da ga daste še kam drugam».

«Kam pa ga čem dati?» upraša Globovs.

«Dajte ga v mesto», naznani mu Cunjar. In ko Globovs ni vedel, v katero mesto, imenuje mu Cunjar nekdanje okrožno mesto in pohvali mu ga, da ima izborne šole».

«Kake šole pa?»

«Vsakovrstne, nizke in višje, za vse se more tam nemški učiti in človek je potlej gospod».

«A Vojteh Globovs ima biti gostilničar».

«To je vsejedno, pa on bode tudi gospod». Tudi on — Cunjar — sam hoče dati svoje dečke v mesto, da bi tam še nadaljevali svoj uk, če tudi ne bodo gospodje, uradniki iz njih.

Cunjarjevi otroci so bili v popačinski šoli prvi; naučili so se največ in največ uméli: ker so že znali nemški jezik, dočim so se drugi otroci morali najprej še le naučiti tega jezika, predno so kaj razumeli. Nauki, ki jih niso umeli, jih niso veselili, bili so jim celó zoperni; tudi niso bili pridni, niso imeli pozornosti, večkrat niti prišli niso v šolo in roditelji jih niso priganjali k temu, ker šola nikdar ni bila pri njih posebno dobro zapisana.

Cunjar pa je cenil šolo, njegovi otroci so bili najpazljivejši, pošiljal jih je v njo dan za dnem, da, niti jedne ure mu niso smeli izpustiti. Plačeval je učitelja še posebej, dajal mu darove, in učitelj je skrbel najbolj za njegove otroke. Ti

so bili previdni, nadarjeni, zvijačni, bolj nego drugi učenci, kakor smo že rekli; in že so imeli ž njimi različne spletke. Prodajali so jim, kupovali od njih, zamenjevali si vse, in gotovo je bila korist vselej na njihovi strani.

Oče Cunjar je imel pred vsem nje pred očmi, ko se je potegoval za nemški poduk v Popačini, Globovsov sin, bodoči krčmar, mu je bil le izgovor; in prav takó je bilo tudi zdaj, ko mu je priporočil šolo v mestu. Tam bo ž njegovimi dečki — to je hotel — Globovs jih bo vozil, pošiljal za njimi, in Cunjar si prihrani stroške.

Tudi zdaj se mu je dal Globovs oslepiti. In tako je imel sina v mestu, Cunjar pa dva, in vsi so hodili v nemške šole. Globovs je bil v nižji šoli, a Adlerovi, kakor so se imenovali prav za prav, ti so bili v višji, in kmalu so dokončali svoje nauke.

Globovs je ostal dalje v njih, pomikal se je le polagoma naprej, moral je ponavljati, in učil se je mestnega življenja. Bil je lep gospodič, malo se je učil, a mnogo trosil, občeval je z Nemci, in hotel naposled tudi sam biti Nemeč. Za nekoliko let se je naučil res dobro nemški govoriti, in od te dobe se je sramoval češke besede, držeč se, kakor bi ne bil rojen Čeh. Dà, da bi Nemci ne poznali, da je Čeh, premenil si je svoje ime Globovs v nemško Klaubaus, in mesto Vojteh velel si govoriti: Adalbert, Albert, po domače: Bertl.

VI.

V nekaterih občinah imajo vedno jednega in istega predstojnika; volijo si ga zopet in zopet in slednjič se jim zdi, da pri njih ne more nikdo drug biti predstojnik. Ta služba prehaja večkrat z očeta na sina, in v marsikateri hiši je bil gospodar že tedaj „rihtar“ (vaški sodnik), kjer je zdaj predstojnik (župan).

Tako je bilo tudi v Branislavi in Popačini: tu je zasedal prvo mesto v občini Globovs, tam pa Želod. Kaderkoli je prišlo k novi volitvi — se vé, da so večkrat mnogo let odkladali ž njo — vselej so rekli sosedje: «Naj ostane pri starem, koga pa hočemo voliti drugega!»

V Branislavi so govorili to iz prepričanja; tu v resnici niso želeli drugega župana, da niti niso mogli želeti boljšega, bili so popolnem zadovoljni s svojim starim.

Kar se tiče Popačine: tu so podajali sicer vsakovrstne pritožbe proti predstojniku, in ker so bili tam ljudje vedno slabši, imeli so mej seboj vedno prepire in razpore, in v te je bil čestokrat zapleten tudi predstojnik sam. Stopila je torej v občini na noge stranka proti njemu, in poleg tega je bilo tudi še več drugih strank, kakor je to navadno v občinah, kjer ni jedinosti in kjer niso prav urejene. Iz teh je hotela jedna tega za pred-

stojnika, a druga onega. Toda niso se mogli zjediniti in zložiti, in ker so se bali, da utegnejo propasti in biti premagani — za to so volili vselej spet Filipa Globovsca, govoreči: «Koga pa hočemo voliti drugega!»

Poleg tega je bil tú še žid Cunjar; ta je gotovo podrl in skazil vsak drugačen poskus, ker mu je Globovs bil najljubši in bi ga nikdo drug ne bil tako varoval, zagovarjal in podpiral.

Zdaj je žid že imel v najemu Globovsovo novo krčmo, užival je vse in napravil si v njej tudi kupčijsko prodajalnico, da bi jo imel za sina. Že si je držal konja in drugo živino, imel polje, svoje in najeto, in gojil vedno obširnejšo kupčijo. V gostilni si je napravil zaloge, tú je bilo prostora zadosti zgoraj in spodaj, in vozniki z Nemškega in Češkega so privažali in odvažali njegovo blago. Kupoval in prodajal je vedno.

A ta užitek v Popačini mu je bil zdaj že premajhen, in v resnici zdaj v Popačini ni mogel nič več skupiti, kakor prej: ker so bili ljudje že obubožali in je bilo njihovo imetje itak že prešlo po večjem v njegove roke. Ni ga bilo več posestva v vasi, da niti hiše ne, na kateri bi ne bil imel kakega dolga, in vsak dolg mu je prinašal obresti, tako da se mu je bogastvo vedno bolj množilo. Ker je že imel podlago, zidal je dalje na njej, in ni se omejeval več samo na Popačino, nego raz-

širjal svojo trgovino po okraju in vedel jo celó onstran meje.

Zdaj ni hodil več s zvežnjem na hrbtu, nego se vozil, in vozil se tudi v kočiji, ko se je hotel pokazati v svoji slavi.

Sicer pa je bil še vedno preprost žid, in ni umel postavljati se kot gospod — dasi je nasadil klobuk - „cilinder“ na glavo in si oblekel vrhno suknjo. Isto takó je bilo ž njegovo ženo. Tudi ta ni prejenjala biti židinja, in nič jej ni pristojalo, kar je sprejela gosposkega na se; še vedno jej je ugajala nesnažnost, ker je mislila, da si s tem prihrani. In v tem jo je posnemal tudi mož.

Otroci pa so se že lišpali in nosili se gosposki, imeli so obleko po šegi in bili olepšani z zlatim nakitom.

Seveda so govorili mej seboj samo nemški, in sicer v židovski nemščini, kakor so jo poznali posebno roditelji in jo imeli kot svoj materin jezik. No z drugimi pa so govorili pravilno nemški in se izražali celo visoko. Kar se pa tiče češčine, govorili so češki le s samimi Čehi, ceneč češko besedo za priprosto in zaničujoč ves češki narod. O kaki češki domovini niso hoteli nič vedeti, držali so z Nemci, delovali za nje in se protivili češkim naporom in trudom.

Mladi Adlerjevi — kakor se jim je zdaj rekalo, ker so si prepovedali ime Cunjar — bili so

znani z vsemi nasprotniki Čehov, vozili se semtertja v kupčijskih poslih, naročevali nemške, Čehom nasprotujoče, sovražne časnike. In ko so imele biti kake volitve, napravljali so shode v svoji gostilni, kamor so prihajali načelniki in pomaganci Nemcev — da bi si zagotovili glasove zbranih Čehov.

Pri njih je bil tudi mladi Klaubaus, „nemški rodoljub“, pregovarjal ljudstvo ž njimi vred, in v Popačini se jim je to vselej posrečilo, da so si ga pridobili, in to tem bolj, ker niso bili skopini z žganjem, niti s pivom, dà niti s tobakom, niti mesom, kar se je dajalo vse zastonj.

In kader je res nastala kaka volitev v deželni ali državni zbor, v šolski svèt, ali za kaj drugega: sklicevali so tjá občane iz okolnih vasij, dajali jim jesti in piti, in govorilo se je, da so se glasovi tudi kupovali za denar. In po takem ničudo, da je končala volitev vedno tako, kakor je želela Čehom sovražna stranka.

S prva so vabili k sebi tudi branislavske občane, in ti so tudi res prihajali. Ali kmalu bi jim bili prekrizali njihove načrte, ker so jih očitno zametovali in se jim postavljali v odpor z možko odločnostjo. Govoril je Želod, govoril Andrejčič, in poleg še ta in oni, in nekatere občine so že bile prestopile k Branislavcem ter se združile ž njimi. Morali so jih odstraniti, in zdaj niso nič več marali za nje pri svojih shodih, dà, še le

tožili so jih, češ: da so puntarji; in če bi jim bili mogli to dokazati, privedli bi jih bili radi celo v ječo.

Toda Branislavci se niso dali pod noge; marveč uprav ti so obrnili vso stvar polagoma na drugo stran. — Bili so mej njimi izvrstni možje, vsi pa probujeni Čehi, poznali so postave in skrbeli so, da se niso pregrešili zoper nje v nijedni stvari. In ko so dorasli njihovi potomci, ti so bili še bolj odločni. Želod je imel sina, Andrejčič tudi, drugi isto tako, ti so bili vsi omikani, in sicer češki omikani; in če se je moral kdo potem udati nemškemu poduku, ker se je učil dalje, to mu ni več škodovalo: in nikdo se ni potujčil od Branislavcev. Postali so duhovni gospodje, učitelji, uradniki itd.: pa vsi so ljubili svoj materin jezik, svoj narod in svojo domovino; pa tudi oni, ki so ostali doma pri gospodarstvu, ali se posvetili rokodelstvu: vsi ti so bili izučeni za svoj stan, da-si nemški niti umeli niso, in niso bili v drugih šolah kakor v čeških.

Branislavci so se tudi sami še učili, brali knjige in novine, premišljevali, poskušali, in tako napredovali vedno bolj.

Seveda jim je bilo mari, da bi se ustanavljale češke šole, in to dobre češke šole; rabili so one, ki so že bile, in skrbno pazili na svojo šolo v Branislavi.

Skušali so jim jo zatreti z učiteljem, ki je že služil različnim gospodom kot stroj proti Čehom: a nasprotovali so, protivili se, in konečno si je ta sam pomagal proč in odšel, videč, da nič ne opravi mej njimi in da bi s tem škodoval le sebi.

Ni bilo mogoče, da bi jih bili storili „neškodljive“, kakor so si želeli njihovi protivniki, nikakor ne! Da, celó privržence so si pridobivali, in vedno več in več okolnih občin je pristopalo k njim.

Mladi gospodarji so bili odločni in podjetni; imeli so več ognja in so gledali, da so delovali tudi na druge. Jeden je imel znanca tú, drug tam; in poučeval ga je, spodbujal, prigovarjal mu, dà tudi osmešil ga, ne imajoč pokoja, dokler ga ni privedel na pot, po kateri je stopal sam.

„Čehi smo, delati moramo kot Čehi, dolžnosti imamo kot Čehi“, to je bilo njihovo geslo, in zavedali so se tudi svojih pravic, in zato so se zvesto potegovali in pogumno borili za nje.

In glej! ljubezen do domovine se je vzbujala v milih rojakih, spoznali so, da so sinovi in hčere češkega naroda, jeli so ceniti svoj materin jezik, niso se dali več tlačiti in zaničevati. In sklenili so, kadar bode spet volitev kakega zastopnika, mora to biti njihov somišljenik, zanesljiv mož, pravi in odkritosrčen Čeh, ne Nемеc v češki suknji.

In k tem se jim je kmalu ponudila prilika: nova volitev je bila pred durimi.

Število čeških domoljubov se je vedno bolj množilo; in že se je računilo, da ti zmagajo pri bodoči volitvi.

Celo v Popačini so jih podpirali nekoji. Zatò pa so Adlerjevi poklicali na pomoč mestno gospodo, Nemce, odpadnike in potujčence, češ: da jim žuga nevarnost; in naznanjali so shode, imeli posvete, dajali jedi in pijače, karkoli je hotel kdo; Klauhaus je letal okoli in zganjal in klical ljudi skupaj. A prišli so le nekateri in še te so jim preobrnili Branislavci s svojo stranko; ostal je le sam Globovs, ki ni hotel popustiti Nemcev: kajti sin Klauhaus in žid Cunjar sta ga držala na uzdi, a nič ni pomagalo: zmagali so narodni zavedni Čehi!

Tudi domačini so Globovsa popustili in pri prvi volitvi izbrali so si Popačinci drugega predstojnika. Zdaj pa je tudi Cunjar jenjal počevati in spoštovati Globovsa, saj ga zdaj ni več potreboval in ni mogel imeti več koristi od njega.

Ker je bil Globovs židu mnogo denarja dolžan, odpovedal mu je to, ter sklenil, da kupi njegovo gostilno, ko pride do prisiljene prodaje. — A Branislavci so to izvedeli ter kupili skrivši gostilno za svojo občino, da bi je ne dobil Cunjar in bi ne mogel več še dalje delati v škodo občini in narodnjakov sploh. Izbrisali so Cunjarjev napis „Zum schwarzen Adler“ in gostilno so zvali odslej „K češki kroni“.

Cunjar se je preselil drugam, sin Klaubaus je zapravil svoj dom, oče Globovs pa je umrl v velikem siromaštvu.

Popačinci so se spametovali, zdaj so dobili zopet češko šolo; zdaj posnemajo Branislavce k zmagi in slavi pravih Moravcev — Čehov.

Blazni goslar.

(Noveleta).

Bil je to večer poln mladeniške razposajenosti. Šampanjske steklenice so pokale in iz vsake sesula se je množica laskajočih se duhov. Kupice so cinkale in uzročale razuzdan smeh, krik in vrisk.

Okoli mize je sedela družba mladeničev iz bogatih hiš. Jeden njih je imel drugega dné odpotovati. Praznovalo se je tedaj slovó. Natararji so letali, a krčmar je pridno pripisoval.

Kar zazveni v kotu poleg durij nekoliko glasov z goslij. Skušena, dolgo vajena umetniška roka vodila je lok in jezdila po tenkem vratu.

«Kaj je to»? zavpije zbor pivcev in obrne svoje poglede v kot, natarar pa poskoči, da porine nepozvanega godca skozi duri.

«I, pusti ga tu, Ivan!» zakliče mladenič, čegar slovó so obhajali, «da se poraduje mej veselimi! Nečem, da bi danes kdo žalosten s prevarjenim upom odšel iz tega brloga človeške

radosti, a na mizi naši bode še toliko drobtin, da se ž njimi okrepča potujoči umetnik».

«A saj je le godec, goli berač», zagovarja se natakár. «Križ imamo ž njim, kedar ga odpravljamo, pravi klóp je ta zlomek».

«Tedadaj ima glavno čednost potujočih godev in gotovo znamenje velikega genija. Sem ž njim»!

A iz kota približa se sedaj na svitlo suh možiček, kaka dva vatla dolg. Kar mu je bila priroda vzela na visokosti, pridala mu je na hrbtu, na katerem se je dvigal majhen okrogel hribček. Sicer je bilo telo njegovo lepo zrastle in obraz njegov stvarjen tako pravilno, da bi lahko bil služil za vzor možke lepote. Cvet mladosti se ni več blesketal na njem, dà, prav nasprotno: izraz dolgega, globokega trpljenja delal ga je starejšega nego je bil v resnici. Navadno so ugibali, da je v petdesetih. Uprav ga nikdo ni poznal, nikdo ni vedel, od kodi je. On ni govoril z nikomur; a ker je imel nekatere lastnosti, v katerih se je razlikoval od navadnega vedenja takó imenovanih modrih ljudij, rekali so mu: Blazni goslar.

«Postavite ga na mizo!» zakliče sedaj jeden gostov, kateri ga je dobro poznal že od druge prilóžnosti.

A goslar si ne dá veleti dvakrat. Kakor bi bil že davno vajen, stopi na stol, s tega poskoči

na mizo, ki stoji sredi pivnice, in za trenotek že jezdi zopet njegov lok po strunah.

Gostje na trenotek utihnejo — najprej iz zvedavosti, potem iz začujenja. Pritlikavi človeček je stal ponosno, kakor bi bil v najboljšem orkestru. Kaj je uprav igral, ne dalo bi se lahko povedati; — bila je zmes čudnih, zdajci strmoglavo se podečih, zdajci ljubeznivo zvenečih glasov, mej katerimi se je dal le trenotkoma razločevati tožni napev.

Vnetih pivcev se je polastila nova veselost pri nenadejanem koncertu. In smejali so se, a ne vedeli, čemu. A goslarju ni bilo do njih.

Stal je tu v ozki pisani suknji, kakor bi razven sebe ne poznal niti kosa sveta, in igral — gibal se je v lastnem svojem svetu, nič se ne vstavlja.

Mladenci so ga nekolikokrat počastili z glasnimi dobro-klici; potem pak obrnili se zopet v kolo razveseljevanja, govora in smeha, iz katerega jih je bil izvabil nepričakovani goslar. Steklenice so zopet pokale, kupice cinkale, napitnice se glasile, a mej tem so šumeli s starih goslij glasovi španskega plesa.

Alfred — bil je mladenič, ki se je odpravljajal na pot in ki je bil ubranil goslarja neusmiljenega natakarja — Alfred je poslušal. Znal je napev tega plesa in srce mu je burno bilo. Kar prileti koža olupljene melone po sobi in zadene goslarja

na čelo. Ta povzdigne nekoliko sklonjeno glavo, kakor bi se prebudil iz snu — a takó j začnó jednaki ostanki pojedениh sladčic kakor čudna toča padati nanj. Razuzdan krohot spremlja zabavo bogatih mladeničev.

Goslar začne se klanjati, kakor se klanja igralka, kedar iz lož ali z galerije cvetje vsipljejo na njo. Kar odleti iz zapravljive roke tudi saksonski dvozlat — goslar vsklikne, prime se za glavo ter se zvrne na široki mizi. Bolestno zabrenčé stare gosli poleg njega.

* * *

Blazni goslar! Svet je kmalu gotov s svojo sodbo, in posmeh, neusmiljenje in zabavljanje ima koj pri roki. Ali kdo je pregledal tajne, tanke strune tega nesrečnega človeka, predno se je naredil iz njega blazni goslar? Ako bi bil pa kdo to učinil, imel bi gotovo prej solzo nego smeh na obrazu.

Ubogi ostareli goslar je bil kedaj lep, mlad goslar. Bila ga je sama dobrota, človeško jagnje, svet se mu je smehljal v vsej svoji krasoti, in on se ni nadejal, da bi na njem strašilo tudi kaj ostudnega. Bil je mlad, lepega vedenja, a izjemši male poviške mej ramenoma, uvrstil se je lahko mej najlepše mladeniče svojega časa. In ni bil brez imetja, a iz posebne naklonjenosti do godbe nastopil je malo službo v orkestru dvornega gle-

dišča in je bil tako imenovanim korrepetentom pri baletu.

Srce njegovo je bilo mehko in vsemu svetu pristopno. A ker je v njem zraven velike ponižnosti bivala tudi deviška sramežljivost, ostalo je do sedaj osamelo brez razkošja ljubezni. Konečno je odbila vendar tudi njemu ura.

Gospodičina Rosenthalova, prva figurantka pri baletu, bila je sedaj v najlepšem razcvetu. Komaj sedemnajstletna slavila je na bojišču ljubezni že toliko sijajnih uspehov, kakor v orožju ljubezni ostarela junakinja. Tudi srcé goslarjevo pretreslo se je v gorkosladkem razkošju, ko jo je bil komaj prvič zagledal pri plesni vaji. Od tega časa ni držal več takta, obtičal je često na najimenitnejših mestih, in ljubše mu je bilo, gledati hitro premikanje njenih nežnih nožic nego mrtve vrste nemih not. Baletni mojster se je kregal, a plesalke so se smejale.

Ni ostalo dolgo tajno, kaj se godi v mladem goslarju, in novica bila je nagajivi baletni družbi dobro došla sladčica. Nekatero mej njimi, goreče častilke Venerine, sklenile so, ker bi bile mladeniča tudi kljubu neravnemu hrbtu rade ujele v svoje mreže, sedaj ubogo žrtvo zapoditi v drugo past.

Gospodičina Rosenthalova se niti nadejala ni, kak plen je imela uloviti. Dobivala je své nekaj časa sem ljubeznive darove, katerih darovalca pa

nikakor ni mogla zaslediti; da bi pa bila imela kmalu podati roko tudi k resnejši stvari nego je od nezatnega ponavljalca prejemati darove, ni se domislila niti v spanju. In zasmejala se je, kakor nečuvenci neumnosti, ko je izvedela od drugih igralk, da po njej vzdihujó gosli, ki jej pri plesni vaji držé nogi v taktu, in privolila je radostno k mali burki, h kateri so jo vabile dovtipne plesalke. Tešila se je, da bode imela velikansko veselo igro z oblaznelim grbcem. Kaj jej je bilo do mehkega srca, do plemenitega duha, do čiste vroče ljubezni? Ona je hotela imeti burko — a k tej se je izborno podajal mali goslar.

In začela je ž njim koketovati; pusice njenih očes padale so kakor goreči žarki v njegovo srcé, a čuti njegovi vrteli so se mu v sladkem vrtincu. Nasmeh, miganje z glavo, v tla zróči očesi, kratki pozdravi, malo postati, nekoliko besed spregovoriti, stisniti si roki — in ubogi srečni goslar priznal jej je s solznima očesoma svojo gorečo ljubezen. Bila je cvetoča pomlad njegovega življenja.

Sprejela je obljube blaženega mladeniča; svetovala in prosila je, da bi delal priprave k radostni zvezi, — in blaženi mladenič se je pripravljaj. Ni ga brinilo, da so nekateri prijatelji majali z glavo, drugi migali z ramenoma, tretji se smejali po strani, pripravljaj je vse potrebno, in ves svet je moral vedeti o njegovi sreči in čutiti njegovo veselje.

Oj, saj je bil tako dober človek in ni poznal niti prevare niti zvijače!

Slednjič — v duhu ni bil niti za korak od oltarja — konečno rekla mu je gospica s polnim grlom smeha, da je bila to samo burka ter da nima niti volje ni veselja doigrati poslednjega prizora.

Uboga duša!

S potrjim srcem se je vračal domov. V prvem trenutku razjaril ga je — prvič v življenju — gnev takó, da bi bil rad utopil sramoto svojo v krvi potuhnjene izdajice; potem pak ga je premogla žalost takó hudo, da se je jokaje skrtil vseinu svetu.

A od tega dné ni videlo več dvorno gledišče prevarjenega goslarja.

* * *

Nekoliko let na to je sedel po svetu tavajoči goslar za vratmi daljnega mesta na bregu globoke reke mej gostim grmičevjem. Tih večer je bil, in mrak je začel zagrinjati krajino. Ničesa ni mislil, ničesa čutil, nehoté je gledal za zašlim solncem. Zraven njega ležale so zveste gosli.

Ni bil to več cvetoči mladenič; potrto srcé mu je bilo upognilo tudi glavo, razoralo obraz in stemnilo oči.

Kar se prikaže zraven vode plaha deva. Korak jej je neenakomeren in pogled plah. Vije z

rokama in ju vzdiguje k nebu. Zraven milo plače.

«Ne — drugače ne morem! Bog mi bodi milostljiv!»

Tako vzklikne z obupnim glasom in se ustavi, oči upré k nebu, kakor bi od tam pričakovala besedam svojim odgovora.

«Vanj sem dela srečo tega in onega življenja — zanj pozabila sem božjih in človeških zapovedij — zanj odšla sem v sramoto pred svetom in padla v večno pogubo.... Moj Bog, moj Bog! reši mojo dušo!»

Takó jadikuje. Poslednje besede so bile podobne že bolj živalskemu tulenju in prišle so iz globine prevelike žalosti strtega srcá. In zdelo se je, kakor bi že vzdigovala nogo, da bi poskočila v valove.

Kar jo zgrabijo od zadaj tuje roke, a ona se zgrudi kakor mrtva v naročje goslarja Rozvoda. Prestrašil se je bil tožbe dekletove in priskočil k njeni rešitvi.

Bilo je mlado vitko deklé. Klečal je sedaj z enim kolenom na zemlji, a na drugem ležalo mu je krasno breme. Roki je imel oviti okoli lepega telesa.

Srce njegovo bilo je glasno. Mnogo let ogibal se je ženskega spola kakor prirojenega sovražnika, a sedaj je držal nežni cvet njegov v naročju! Nič ni govoril, a gorke solze lile so mu

iz očes in kapale na čelo nesrečne žrtve krutega obupa.

Konečno je odprla deklica oči.

«Kje sem»? vsklikne prestrašena, hoteča izviti se naročju tujega moža; gleda okrog in spomni se, zakaj je prišla na to mesto, in udá se joku,

«O, zakaj me niste pustili!» stoka, padši neznanemu možu k nogama; «tedaj bi bilo po vsem».

«Ne, ne, ljuba duša, tedaj bi komaj začelo, a začelo se zló! Kaj misliš, nespametno dete, da se dá večnost preskočiti s tako nežnima nogama?»

«O ne pogubite me, neznani moj rešitelj!» plače deklica. «Mera moje nesreče je takó velika, da nisem mogla upati, da bi jo prenesla. O bodite usmiljeni!»

A glas zveni jej tako milo, takó ginljivo, da mu stari spomini preleté dušo, kakor zvoki čarovne pesmi.

«Jaz te ne pogubim, ubožica — a vesel sem, da si povrnena življenju!» teši jo goslar. «Vstanite, gospodičina — začenja se temneti, in predno pridemo do mesta — »

Deva zanika hitro z glavo.

«Nečete v mesto?»

«Nikogar nimam tam. Od vseh ljudij sem se odtrgala in sama stojim na svetu. On jedini, ki

me je imel podpirati pod bremenom življenja — on me je zapustil».

«To je hudo! Nikogar! — Tedaj pojdite z menoj! Tudi jaz sem nesrečen ter vem, kako se občuje z nesrečniki».

* * *

Tretjega dne korakale sta skozi vrata ljudnatega mesta dve osebi, na pot pripravljeni — potujoči goslar z mlado devo. Bilo je zgodnje, krasno jutro. Možiču je visela na strani podolgasta bisaga, a deva je nesla ob ledji vrečico iz povoščenega platna, v kateri so bile spravljene gosli.

Dolgo sta šla drug zraven drugega, niti besedice ne spregovorivši; a duši njeni govorili sta neprenehoma.

Konečno sta prišla na griček, na katerem je stalo nekoliko visokih oskuržev. Solnce je začelo že razpošiljati pekoče žarke. Vabljivo je migal tedaj potnikoma ljubeznivi hlad, in kakor bi čutila oba jednako, krenila sta s kamenite ceste pod zeleno streho jasnolistih dreves.

Tu sta sedela na bujni travi, in oči njune so počivale na krasni krajini, v katere ozadji se je že bliščalo, kakor za tenkim zagrinalom.

«In jaz sem jo takó ljubil!» vzdihnil je sedaj poluglasno mož.

«In jaz!» zašepetalo je deklé, v bolnosladkem spominu oči povesevša.

«A ona se je igrala nemilosrčno z mojim srcem», rekel je zopet ter položil svojo roko na njeno.

«A on me je nezvesto opustil», rekla je ona ter sklonila svojo roko na njegovo ramo.

In takó sta tešila drug drugega v turobi svojega srcá.

«A vendar jo doidem!» vskliknil je goslar naglo razvnet. «Konci sveta niso tako daleč vsak-sebi, da bi jih ne premerila človeška noga. Jaz jo doidem — in postavim se pred njo in jeza moja jo uniči. Ona misli, da ne morem govoriti ž njo, a znam jezik, ki gotovo seže do srca njenega...»

Pri teh besedah se je hitro obrnil, vzal gosli iz platnene vrečice in začel igrati napev španskega plesa. Mej tem pak je zaletel njegov duh daleč — tja do dvornega gledišča, roki ste se ustavili, a gosli umolknile.

Po nastali tišini prebudi se goslar iz svojih sanj, ogleda se okoli, kakor bi ne vedel, kje se nahaja — potem pak zopet hitro odloži gosli in sili deklico, da bi šla dalje.

«Potrudiva se, da jo doideva, preden zamigljajo zvezde, sicer bi je ne spoznala mej množico. Ti mi pomoreš iskati — kaj ne, ubožica moja? O, tvoji očesi se lesketati, kakor srebrni svetilnici o polnočnih teminah, a meni je milo koračiti o zarji njuni.

In deva je vzela gosli, tavajoči goslar svojo

grčavo palico, in izginila sta polna neupokojilne tuge, ne imajoča nikakega prenočišča.

* * *

Za pol leta je bil tih pogreb v malem mestecu. Po svetu tavajoči goslar je pokopaval mlado svojo ženo.

Odšla je k večnemu pokoju! Vsa skrbna ljubeznivost, katero jej je dobri mož ponujal in žrtvoval — niti skrb, niti žalost njegova nista mogli ozdraviti rane, katero je bila vrezala nezvestoba v ljubeče srcé. Pešala je, venela — silila se zopet k življenju, a vendar je pešala in venela, dokler ni odšla k večnemu pokoju.

* * *

Minilo je od te dobe sedemnajst let. Ob glavo ubogega goslarja zagnala se je bilu burja, vihar, toplota, zima — vsi življi. Nevgasljiva tuga gonila ga je od kraja do kraja. Povsodi se mu je prikazoval ter ga obletoval obraz, katerega pa ni mogel nikjer najti, nikjer doseči.

Mnogo je pretrpel — blazni goslar!

Jasno so svetile nekega večera zvezde, ko se je vračal domov s krvavo glavo. Nevedé se je opotekal na strani mladega Alfreda, ki je bil opustil razsajajočo družbo, da bi sprenljjal prosjaškega umetnika domov. Srcé njegovo je bilo napolnjeno z napevom španskega plesa, in hotel je

in moral je zvedeli, od kodi zna ubogi goslar te zvoke.

Toda slednji se niti brinil ni za svojega spremljevalca. Z jedno roko za loket ga držeč, stiskal je k sebi pod drugo pazduho zveste gosli — in puščal je zdaj pa zdaj posamezne glasove iz ust, mej katerimi je bilo razumljivo edino ime „Emilija“.

Alfred ga ni silil govoriti. Glava njegova je bila polna španskega plesa in obraza osebe, od katere je vedel napev tujenarodnemu plesu.

Blažen goslar je stanoval v oddaljenem predmestju ljudnatega mesta v mali slabi hišici. Vsa okolica je bila že v tihem spanju.

Starec je potrkal na tresoče ropotajoče oknice pri tleh.

«Oče?» ozval se je notri ljubezniv glasek.

«Emilija!» odgovoril jej je goslar, in v trenutku na to zaropotala je zavora pri hišnih durih. Podoba rusalke prikaže se na pragu in začudi se z očetom prihajajočemu tujcu. A tudi ta se je čudil prikazni in jecljaje povedal jej je, da se je prigodila očetu mala nezgoda, da ga ni hotel samega pustiti o pozni uri, — da bi ga bil pripe-ljal, da pa ni vedel, kje iskati njegovega stanovanja in da je bilo težko izvedeti besedico od njega.

Oči njegove počivale so pri tem na devini postavi, kakor bi se mu bila prikazala podoba iz stare pravljice, tkana iz rožnih listov in solčnih

žarkov. To vitko telo, to krasno razmerje, ta lepota cvetočih lic, ta nedolžnost detinskega pogleda, ta lepi cvet detinskega krasa v prosti, a pripravni, čisti obleki, v beli jopici in mali čepici — pasel se je z nenasitljivima očesoma na vseh teh delih nepričakovane prikazni v revnem bivališču.

A ona ni imela neznancu niti pogleda. Precej prvi pogled nanj bil jo je nekoliko iznenadil v nepričakovani uri; a sedaj je bila z vso dušo pri očetu. Odložila je gosli njegove, pomogla mu je iz suknje, posadila ga na širok star naslonjač, zavezala glavo njegovo — in letala je okoli njega ter se vrtela, da bi vstregla vsaki želji njegovi.

A blazni goslar se je smehljaj in prijel devo za roko, gladil jo in poljubil in plakal mej tem: «O moja Emilija! Danes sem bil vesel — a začela me je boleti glava».

* * *

Alfred ni mogel zaspiti. Vino, španski ples, Emilija in bodoče potovanje migali so mu v razvnetem mozku, kakor megla jesenskega jutra. Jutri ne bo mogel odpotovati; to je čutil, dasi si ni mogel dobro razjasniti uzroka tega zadržka.

Potovati ni mogel; ali katero oviro bi imel povedati svoji predobri materi? Ali se ji je imel zlagati ali povedati resnico? — Prevariti je ni hotel, a resnice povedati ni mogel. Bila je pa še druga ovira nego vince, španski ples in Emilija, da ni mogel odpotovati.

Brez zavesti zvalil se je tedaj v vinarni blazni goslar raz mizo, a razposajenec začel se smejati, ker je takó dobro zadel venec vseh potujočih umetnikov. Studom se je oglasil Alfred proti temu. In imenoval je tako ravnanje otročje, neumno.

«Tristo zlodjev, gospodine Alfred!» zavpil je nočni tovariš, kateremu je bil srebrnik vzletel iz roke. «Pogledaj si v usta, preden izpustiš iz uzde besedo!»

«Ti li niso moje besede prav, tedaj ti z drugimi zvoki napolnim ušesi!»

«Lahko — ako je kaj takega sploh mogoče».

«Da ne boš dvomil, pojdeš z menoj na sprehod».

«Pojdem! pojdem! — a vzamem si seboj jeklenega prijatelja!»

Predem je tedaj mogel Alfred odpotovati, moral je napraviti majhen sprehod do bližnjega gaja. Lahko bi bil sicer s krvjo zaznamoval korake svoje k spravi razpora, toda srcé bilo mu je pri tem pokojno. Burnejše mu je bilo, ko je pomislil na Emilijo in na španski ples.

Poznal je osebo — imenovala se je tudi Emilija — in nje se je precej tikal španski ples. Bila je kdaj prva plesalka, polna zapeljive krasote, osipana s cvetom ženske milobe in oborožena s silo ženske zapeljivosti. Cele zборе častiteljev imela je vprežene v svoj zmagovalni voz, doklér se ni udala bogatemu plemiču, ki jo je pak s

ceste vnanjih oslav odvéł na tišjo stezo domačije in iz nje napravil polovico svojega bitja.

Alfred je ljubil isto osebo — častil jo, njena volja bila mu je najsvetejšim ukazom. Bil je njen prijatelj, njen znanec — več nego njen sin. Poznal je dogodbe njene mladosti, poznal španski ples in prigodbo, ki jej je težila srce.

A blazni goslar se mu je prikazal sedaj kakor dopolnilo dogodbe materinega življenja. Sicer je poznal priljubljeni jej ples, kateri si je bila zložila sama.

* * *

Komaj je začelo gledati mlado jutro na okna človeška, že je stal blazni goslar na nogah ter je vezal svojo potno torbo. Emilija je še sladko spala. Utrujena dolgega bedenja pri očetu, bila je še le proti jutru lahko vsnula.

Otec pak ni našel na priprosti postelji dolgega pokoja. Glava njegova je bila razpaljena, kri razvneta. Obraz njegov je bil od vročine zardel, zraven čelo njegovo obvezano, in okoli ust poletoval mu je tajnosten smeh.

Sedaj je stal gotov na pot,

«Emilija ! golobičica — vzleti» ! budil je devo, potrkovaje jej s prstom na belo ramo.

In deva se je dvignila in spoznala stan nesrečnega očeta. Z ljubeznivo udanostjo pokorila se je njegovi volji in preden je začelo solnce s prvimi žarki poljubljati najvišja stolpna jabelka v mestu, odhajala sta oba skozi vrata.

Bila je preživela z nesrečnežem skoro celo življenje na poti. Le v poslednjih letih ga je bila navezala z malo zvijačo na jedno mesto. In tako je upala tudi danes zjutraj, oditi iz mesta ž njim, a pod večer po drugi strani vrniti se zopet v mesto.

Prenašala je kot angelj posebnosti očetove, vedé, da je jedina njegova podpora, njegova uteha, sidro njegovega življenja.

Bilo je veličastno jutro. Okolica pričenjala se je osvežena buditi, in goslar je z obvezanim čelom korakal kakor mledenič. Bil je čudno razvnet, poln divnih mislij: ali usta njegova so bila zaprta.

Emilija ni rušila te tišine. Tudi ona je imela danes tiho o nečem razmišljevati, ker prikazoval se ji je pred očesoma obraz Alfredov, in nežna duša njena igrala se je ž njim, kakor dete z ljubljeno igračo.

V bližnjem gaju sta počivala. Emilija je vedela v njem za tiho, z gostim grmičem obrobljeno mestece. Tukaj se je umestil vtrujeni potnik na prijetno duhtečem travniku, in trdno spanje ga je premoglo, Emilija je sedela poleg njega kakor ljubezniv angelj varuh.

Okoli je šumelo drevje in cvetice, ptice so pele svoje jutranje pesmi, ljubeznivi šum razprostiral se je po zraku, a obraz Alfredov je gledal na drevo z vsakega lista, z vsakega cveta — in kedar je ljubko se smehljaje zaprla oči, gledal je na njo iz vrtinčastih temin.

* * *

«Tukaj bode najugodnejše»! rekel je Alfredov sekundant. «Skoro z vseh strani smo obkroženi z gostim grmovjem. Tu nas nekoliko minut ne bode motilo človeško oko».

Sekundant Alfredovega nasprotnika je bil zadovoljen. On sam ni odgovarjal. Bil je mnogo starši nego Alfred in samó način svobodnega, v posvetnih razkošjih uteho išočega življenja delal ga je nekoliko mladeničem podobnega. Izkušenemu opazovalcu ni ušlo, da se je večkrat silil, potlačiti v sebi glas nepokojne vesti.

Danes je imel zopet težko noč in obraz njegov je bil obupan.

Drug njegov poskusil je še jedenkrat, da bi z nekoliko besedami pomiril stranki: sam pak ni pridal niti besede, bilo je, kakor bi želel krvi; Alfred pa ni imel veselja, pogajati se z nasprotnikom.

«V resnici je zblazneti — radi blaznega goslarja, do katerega nam vsem nič ni!» rekel je še sekundant, a borilca slekla sta suknji in v trenutku lesketali ste se jima v rokah dolgi, tanki sablji.

Za gostim grmičevjem sedela je goslarjeva hči. Poslušala je in spoznala glas Alfredov. Cela duša bila jej je v očeh, da bi jej ne ušlo niti jedno kretanje nenadejanih gostov. Bala se je dihati, da ne bi se izdala, a vendar je morala slišati vsako besedo. In stegnila je kar najtiše glavo skozi goščo. Deviške grudi dvigale so se jej v veliki skrbi.

V tem sta zazvenčala meča po zraku. V smrtnem strahu izvil se je iz prsij devinih pretresajoč vsklik — in kot bi mogla vso nesrečo zabraniti, planila je Emilija s celim telesom vèn iz temnoliste goščave.

Prvi pogled pal jej je na Alfreda, toda radi njenega vskrika ustrašil se je mladenič ter se ni ubranil mahljeju svojega nasprotnika, ost mečeva tičala mu je trenutkoma v ramenu.

Nasprotnik njegov tega skoraj ni zapazil ni, a spoznavši, da je dvoboj pretrgan po nenadejanem prihodu neznane osebe, obrnil se je takoj na stran, od koder je prihajala ovira.

A komaj je padlo njegovo oko na Emilijo, izpustil je meč in na obraz njegov vlegel se je strah, kakor bi videl duh iz groba, strašilo svoje vesti.

Dà, bila je ona — lepa vrtnarjeva hči v vzdaljenem mestu! Tako je lazila k njemu skozi gosto grmičevje v razkošnem vrtu, ko je verovala njegovim obljubam, ne vedé, komu je žrtvovala svojo ljubezen. Od kodi se je sedaj vzela, takó lepo cvetoča? Saj se je bila pred osemnajstimi leti izgubila — ljudje so jo videli, da je šla poleg reke, a duh njen strašil je od tedaj nezvestega zapeljivca njenega.

* * *

Baronka Cvetodòlska je hodila v velikem nepokoju po svoji sobi. V jedni roki je držala otvoreno pismo, v drugi ruto, otiraje si solzé.

In brala jo pismo že v tretjič.

»Draga mati! Ne vstraši se, ako danes začuješ

kaj nemilega ! Nevarnega se ne zgodi nič — to čutim ; a karkoli se prigodi, mora se zgoditi na voljo človeku, ki od učerajšnje noči zavzema vso mojo zvedavost, ki tudi do tebe čutim, ne ostane brez upliva in kateremu na voljo sem svoje potovanje odložil na daljši čas».

Baronka ni vedela, kaj soditi o tem, a tresla se je od velike skrbi. V tem se je dal oglasiti plemič Rovinski.

«Blagovolite oprostiti, da v tako rani uri nadlegujem !», začel je, kadar je vstopil v sobo. «Imel sem današnjo noč nezgodo, da sem se sprl z vašim sinom, imeli bi biti na me jezni. Vendar mi, Bog daj ! krivdo odpustite, kedar vam rečem, da uprav ta nezgoda in njeni nasledki so početkom lepšega mojega bodočega življenja. Ne blagovolite se ustrašiti, moja milostiva — sin — vaš — —»

«Ne mučite me dolgo, gospod baron !»

«— Je lahko ranjen — na mojo čast ! ni nič nevarnega, niti je to moja krivda ali zasluga, pač pa deklice, katera, kakor slutim, z osodno roko potegne v bodoči tek naših dnij. Privedel sem jo na zahtevanje Alfredovo do vašega doma — a prosim tudi jaz sam za laskav vzprejem, dokler se ne razjasni tema, katera še leži mej nami, a s katere nikdo ne more strgati zavese nego morda ona sama — ali njen otec — ako je nesrečni goslar sicer njen oče».

«Goslar ? — Jaz vas, gospod, ne razumem».

«To vidim, gospa baronka! Tudi sam nimam še nitke do temnega labirinta, in ne bodem vas nadlegoval z nepotrebnimi slutnjami. Ako dobim starca v trenutku jasnega razuma, vse se nam razsvetli».

V tem so prišli sekundantje z Alfredom. Mladenič je imel rano obvezano, a obličje nekoliko blede; počivalo pak je na njem smehljanje tako nežno in proseče, da ga baronka še pokarati ni mogla.

«Odpusti, draga mamka! — s postrežbo ne bodeš imela velikih skrbi. Privedel sem si postrežnico in upam, da pri meni tako verno vstraja, kakor jaz učeraj pri njenem očetu».

Spremljevalci njegovi so mej tem vstopili, a za njimi se je prikazala zdaj Emilija s svojim otcem. Iznenadena pogledala je baronka krasno devo, a kedar je zagledala tudi njenega priletnega spremljevalca, zatajil se je v nji dih in vsi udje stresli so se jej vidnega strahu. Kdor je nesrečnega goslarja le jedenkrat videl, ni ga pustil več iz glave; a baronka Cvetodolska ga je često videvala v duhu.

* * *

Lani je dobil ženski baletni zbor dvornega gledišča . . . . . v neobičajni uri ukaz k skušnji. Nikdo ni vedel, kaj se godi. Na običajnih mestih v oblačilnici našla je vsaka plesalka novo zgotoveno obleko za veliki balet, kateri je že pred petindvaj-

setimi leti uzročal viharna priznanja mej občinstvom stolnega mesta.

Ves zbor se je moral obleči. Na mestu prve plesalke oblačila se je neznana, a kakor se je kazalo, imenitna dama. Človek bi jej sodil — nekoliko malo preko štirideset let, a dozdej je bilo na njej poznati, da je bila v svojem času mej najprvimi krasoticami.

V tem trenutku šlo je nekoliko tujcev naravnost proti gledališču. Sam intendant jih je spremljal. Spredaj je šla deva v svileni obleki in vabila na sebe pogled vseh srečevalcev ne le s svojo lepoto, temveč s svojim spremljevalcem — majhnim ostarelim možičem.

Bila je Emilija s svojim otcem.

Precej za njima sta šla Alfred in Rovinski. Šla sta z roko v roki kot prijatelja.

«Odločilni trenotek se bliža», spregovori Alfred. «V meni se začinja množiti malosrčnost».

«Ne gubi mi nade!» reče Rovinski tihim glasom. «Držim se je, kakor toneči človek tenkega stebila. Pol sveta palo bi z mojih prsij, ko ne bi bila niti naša pot niti prijazna uljudnost gospoda intendanta zastonj».

«Vendar mi ne bodete imeli za zaslugo, da sem na vaše stroške privolil k skušnjji, katero morete od mene zahtevati po pravu človeštva?» reče intendant. «Dal Bog, da bi se izpolnilo pričakovanje nas vseh! Način, s katerim mislite v nesrečnežu

učiniti zaželjeni prevrat mislij, je sevé nekoliko dramatičen, a v resnici ne vem, bi se li mogli naši najznamenitnejši zdravniki domisliti drugega sredstva, katero bi nesrečneža bolj ganilo in pretreslo celo njegovo bitje».

«To tudi mislimo», odgovori plemič, «in večno ostali bi vam hvaležni, ako bi se izvršile naše nade».

Mej tem pridejo k gledišču. Stari goslar, dozdamj tiho molčeč, ustavi se nekoliko pred njim. Še so iste duri, ista dvorana, katero je pred leti tolikrat prehodil. In dvigne svoje oči — a potem zmaja z glavo, kakor bi bil tu poznan ali kakor bi od todi ne bil niti odšel.

Potem se ustavi, pogleda na Emilijo, katera ga zvedavo opazuje, ter jej stisne roko. Deva je čutila, da se je stresel in da se je njegova notranja nemirnost povejšala, čim dalje so stopali v gledišče.

Od onih časov, kar je bilo njegovo srcé utrpelo smrtno rano, ni bil v nobenem gledišču. Tudi ni nikdar govoril o njem; bil je ves spomin skoraj izgubil in samo spomin na njo razsvetljeval je kakor jasen žarek temo njegovih mislij. Nikogar ni poznal razvén Emilije; vsega ostalega svetá zanj ni bilo; dà tudi njen obraz bil je v mozgu njegovem takó ubledel, da je ni poznal, dasi je od svoje poslednje kratke poti prebival v njenem domu, dà, v njeni bližini.

S e d a j še le, mej temi stenami, pred temi

durmi, na teh stopnicah začele so se zbirati njegove misli — začel se je v njem buditi spomin. Ako se odpré zavesa ter se velika baletna garderoba razprostré pred njim — s temi pisanimi postavami, s tem šumom in leskom, s to prvo zapeljivo vilo v sredi na istem mestu v isti čaroviti obleki, cela o n a — postava, pogled, kretanje — in kedar se vsujó plesalke okolo nje, kakor so pred leti delale, ter se mu o n a smehlja — sevé le olepotičena, vendar še sedaj neizrekljivo vabljiva — uda se naglo glasnemu, s krikom pretrganemu joku, raztegne tresoči se roki, kakor bi hotel objeti davno pričakovani obraz — ter pade nezaveden na tla.

* * *

Kaj so nade človeške? Kako imajo podlago? kako stanovitnost? — Pesek na bregu bistre reke je stalnejši!

Brez zavesti, brez znamenja življenja ležal je tu nesrečni goslar, a prijatelji njegovi stali so žalostni okoli njega.

Razpeli so mu suknjo, razgrnili srajco, a na prsih na svilenem traku okoli vratu našli so majhen medaljon. Bil je svetost njegovega življenja, a nikdo ga ni dobil v roke, dokler je še gibal ude svoje.

Sedaj so ga odprle tuje roke.

Bil je v njem rdečkast, srebrom pretkan trak. Baronka ga je poznala. Pred leti krasil je

prsi neke plesalke.*) Vrsta različnega trpljenja bila se je mej tem dotaknila njenega srca. Bila je okusila čast in sramoto, razkošje ljubezni in bolest izgube njene: izgubila je moža, dobila je neprijateljev in prešla mnogo kako šolo strastij, preden je dospela k sedanjemu počitku. Dolga leta so bila minula, a spoznala je oni trak.

Potem je bilo v medaljonu krog rmenkastih las tudi pismice na rdečkastem papirju. Oboje je spoznal plemič Rovinski. Tak papir rabil je kedaj za ljubimska pismica, a taki so bili lastni njegovi kodri.

Zraven je ležalo v medaljonu zapečaćeno pismo na plemiča. Tresočima se rokama je je odprl. Hči mestnega vrtnarja izročala mu je v njem svoje dete.

Tretjega dné potem se je zbiralo občinstvo stolnega mesta po ulicah v pisane gruče. Čakali so pogrebnege sprevoda človeka, o katerem so se raznašale prečudne pravljice. Jezične plesalke baletnega zbora niso molčale, in iz prostega goslarja je postal v njihovem govoru zaklet grof, zasledovan knez in blažen princ.

A tri mesece pozneje je slavil Alfred radostno poroko z Emilijo, krasno in bogato nevesto, katero je bil pl. Rovinski priznal za svojo hčer.

---

*) namreč nje same. — Uredn.

Snopič 15. — „Kjer je ljubezen, tam je Bog“. Ruski spisa grof Leo Tolstoj; poslovenil Ad. Pahor. — „Rakvar“ (Grobovščik). Ruski spisal A. S. Puškin; poslovenil J. K-j. — „Božena“. Resnična povest; iz češčine preložil Ruž.

Snopič 16. — „Turopoljski top“. Povest. — Hrvaški spisal August Šenoa; poslovenil Peter Medvešek. — „Dvoboj“. Iz zapiskov prijateljevih. Spisal Svatopluk Čech; poslovenil J. M. Frankovski.

Snopič 17. — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka I. — 1. „Káko šibo si je izmislil Jakob za hudobno Teklo“. — Poslovenil I. M. Frankovski. — 2. „Babice“. Obrazek na lice in narobe. — Poslovenil Rňý. — 3. „Berači“. — Poslov. Rňý.

Snopič 18. — Izbrani spisi Vaclava Kosmáka II. — Obsega obraze iz „Kukátka“: 1. Lovski tat. — 2. Gospod Švarc na deželi. — 3. Kakó se v pošteni občini krupalovski popravljajo vrata pri čednikovi bajti. (Vse tri poslovenil Jan. Sedej.) 4. Pust v mesteču. Poslovenil Rňý.

Snopič 19. — „Pošasti“. Povest. Češki spisal V. Beneš-Třebizský. Poslovenil Z. Ž. Trbojski.

Snopič 20.-23. — „Zaobljuba“. Povest. Hrvaški spisal Ferd. Bečić; poslovenil Pet. Medvešek. — V zadnjem snopiču tudi povest „Štiri dni“. Ruski spisal V. M. Garšin.

Snopič 24. — „Čarovnica“. Novela. — Srbski spisal Velja M. Miljković; poslovenil Ivan Sivec. „Tri smrti“. Pripovedka grofa L. N. Tolstega; iz ruščine poslovenil Podravski.

Snopič 25. — Narodne pripovedke v Soških planinah. „Iz naroda za narod“ zbral in napisal A. G. I.

Snopič 26. — Lotarijka. Hrvaški spisal Večeslav Novak. — Izgubljeni sin. Iz srbskega „Putnika“ l. 1862. — Mrtvaška srajca. Iz srbsčine po F. Oberkneževiču v „Putniku“ l. 1862. — Vse tri poslovenil Simon Gregorčič ml.

Snopič 27. — „Preskušnja in rešitev“ ali „Domá najbolje“. Češki spisal X. Čekal. [„Jan Krátký v Kalifornii“]; poslovenil Simon Gregorčič ml.

Snopič 28. Petdesetletnica Simona Gregorčiča. Str. 112.

Snopič 29. — Narodne pripovedke v Soških planinah. Iz naroda za narod“ zbral in napisal A. G. II.

Snopič 30. — Iz spisov Pavline Pajkove. — 1. Najdenec. Povest. — 2. Dneva ne pové nobena pratka. — 3. Nekoliko besedic o ženskem uprašanju.

Snopič 31. Slike iz Prage. — Češki spisal E. Herold. Poslovenil Jos. Faganelj.

Snopič 32. — „Ne bodimo lipov les!“. Obraz iz življenja. Češki „Držislavy a Kazimory“. Spisal Fr. Pravda (Vojteh Hlinka). Poslovenil Simon Pomolov. — „Blazni goslar“. Noveleta. Češki spisal Josip Kajetan Tyl. Poslovenil A. Petrič.

OGLASNIK.

Z ozirom na to, da se una na e književno podjetje boriti z gnutnimi težavami svetovali so nam naši prijatelji, da bi porabili po dve ali tri strani plačilca za oglas poštenih zavodov in podjetij, kar bi nam pripomoglo k boljšemu denarnemu stanju in prosperi knjižnice same. Tako dela tudi „Mlada slovaška“, ki je v vsem povsem jednaka naši „Sl. knj.“. Ker ima „Sl. knj.“ veliko čitateljev širok naše lepe slovenske domovine in se snopiči shranjuje, ne pa zavržejo, kakor drugi časopisi, je uspeh tak oglasov kolikor le možno ugoden.

Cena oglasov znaša 8 kr. za vsako nonpareil-vrstico; večkrat po pogodbi.

„Goriška tiskarna“,

Andrej Gabrčček

v Gosposki ulici št. 9.

zobja časopise „Soča“ gl. 4:40, „Primorec“ gl. 0:80, „Slovaška knjižnica“ gl. 2:60 ali po 12 kr. snopič, „Il Rinnovamento“ gl. 3:40, „Knjižnica za mladino“ (trdo vezana po 6 pol) gl. 1:80 ali po 15 kr. snopič.

Vse tiskovne za cerkveno urade, šole, županstva, pošte, sodišča, za trgovce in obrtnike. — Posetnice v elegantnih satujah.

Hausner & Lokar,

Gosposka ulica št. 9 v Gorici,

zaloga usnja iz lasne tovarne v Mirnu. — Vse potrebščine za čevljarje.

Ant. Jeretič,

v Semeniški ulici in za vojašnico.

V obeh prodajalnicah vseh vrst potrebščine za pisarne, šole in urade. Zavod za črtanje. — Knjižgovezuica. — Izdelovalnica solskih in drugih knjižic.

Ivan Dekleva,

veletržec z vinom.

Ima v svojih kletah vseh vrst domač in istrska vina. Cene zmerne.

Jernej Kopač

Solkanska cesta št. 9. — Gosposka ulica št. 9. v Gorici.

Tovarna za voščene sveče. — Vseh vrst medeno pecivo. — Priporočila se slav. cerkvenim oskrbnikom.

Iščemo razprodajalcev za „Slav. knjižnico“

Tobakarnari so najbolj pripravni za tak posel. Dajamo 20% popust.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“.

Snopič 33. V Gorici, 2. jan. 1895. Cena 12 kr.

GARDIST.

Češki spisal

Alojzij Jirásek.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000076137

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000076136

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000076135

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000076134

